26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1996. ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 246 (1252)

Ազգ
Azg
armenian daily

Ռոդիոնովի կարծիքով, Թուրքիան նույնպես ռազմական սպառնալիք է ներկայացնում իր երկրի համար

25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. RL. Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Իգոր Ռոդիոնովը նորից հայտարարեց, որ ՆԱՏՕ-ի ընդլայնումը դեպի արեւելք ռազմական վտանգ է Ռուսաստանի համար: Մի քանի օր առաջ Ռոդիոնովը կարծիք էր հայտնել, թե «սառը պատերազմը չի ավարտվել» եւ ՆԱՏՕ-ին մեղադրել էր այդ դաշինքի ռազմական ներուժն ավելացնելու ձգտման մեջ: Եղույթ ունենալով ԱՊՀ երկրների ռազմական համագործակցությանը նվիրված համաժողովում, Ռոդիոնովն ասաց, որ երկրի անվտանգությանը սպառնացող ռազմական սպառնալիքի հնարավոր աղբյուրներ են նաեւ ասիական այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Չինաստանը, Ճապոնիան, Պակիստանը եւ Թուրքիան:

ԵՂԵՐԱԿԱՆ

Նոր Խարբերդի մանկատան 8 երեխաներ հրդեհի զոհ

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարարությունից հայտնեցին, որ դեկտեմբերի 23-ի գիշերը Նոր Խարբերդի մտավոր խոր հետամնաց եւ ֆիզիկական արատներով երեխաների մասնագիտացված մանկատանը, էլեկտրական տաքացուցիչներից ծագել է կրակի օջախ, որի հետեւանքով առաջացած ծխից թունավորվել եւ մահացել է 6 երեխա, եւս 6-ը՝ տեղափոխվել հիվանդանոց: Դեկտեմբերի 24-ին նրանցից երկուսը մահացել է, մյուս 4-ի առողջական վիճակը բավարար է:

Ծանր վիճակում հիվանդանոցում է գտնվում նաեւ մանկատան տվյալ խմբի հերթապահ դայակը:

Մանկատունը շուրջ մեկ ամիս է, ինչ անցել է սոցապ նախարարության ենթակայությանը: Դեպքի կապակցությամբ նախարարությունն ստեղծել է հանձնաժողով, հարուցված է քրեական գործ: Դեկտեմբերի 24-ին նախարարության կոլեգիայի նիստով մանկատան տնօրենն ազատվել է աշխատանքից:

Սոցապ փոխնախարարը մամուլի հետ շփվում է միայն Արմենպրեսի միջոցով

Ողբերգության մասին լրագրողները տեղեկացել էին արդեն երեկ առավոտյան: Լուրերը փորձեցինք ճշտել նախ Կանանց համահայկական միության գրասենյակից (համապատասխան առաջին տիկինն անձամբ հովանավորում է Խարբերդի մանկատունը), ուր մեզ առաջարկեցին դիմել սոցապ նախարարության համապատասխան բաժնին: Պարզվեց, սակայն, որ որեւէ բան պարզել հնարավոր է առնվազն փոխնախարարի (Գագիկ Եգանյանի) մակարդակով: Վերջինս, վկայակոչելով զբաղվածությունը, դժբախտ պատահարի մասին խոստացավ հայտնել 2-3 ժամից հետո [illegible] գին պատասխանեց, թե տեղեկությունը կտրամադրեն Արմենպրեսին, իսկ «Ազգը» կարող է օգտագործել վերջինիս հաղորդումը: Պրն Եգանյանին ուզում ենք հիշեցնել, որ հանրապետությունում առայժմ գործող օրենքը մամուլի մասին արտոնյալ պայմաններ չի սահմանում տեղեկատվության այս կամ այն միջոցի, մասնավորապես, Արմենպրեսի համար, եւ «Ազգի» թղթակցին մերժելը, ըստ էության, հակասում է հիշյալ օրենքի «տառին եւ ոգուն», մանավանդ, որ, ինչպես գիտենք, «Ազգը» երբեւէ չի խեղաթյուրել նախարարությունից քաղած տեղեկատվությունը: Պրն Եգանյանի անհասկանալի «գաղտնապահությունը» ստիպում է ենթադրել, որ Արմենպրեսին մատուցված տեղեկությունը մեր իսկ «հետաքրքրասիրության» արդյունքն է, եւ տեղեկատվության [illegible] դեպքում ցավալի պատահարն այդպես էլ, թերեւս, լռության կմատնվեր լրատվական միջոցներն օտարների եւ յուրայինների բաժանող պաշտոնյաների կողմից:

Է. Պ.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Իրանը կարեւորում է Հայաստանի հետ հարաբերությունները

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 25-ին, ժամը 15-ին աշխատանքային այցով Երեւան ժամանեց Իրանի Իսլամական Հանրապետության պատվիրակությունը Իրանի առաջին փոխնախագահ Հասան Հաբիբիի գլխավորությամբ:

Պատվիրակության կազմում են Իրանի արդյունաբերության, էներգետիկայի, առեւտրի, մշակույթի այլ ոլորտների ղեկավարներ, մասնավորապես էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարար Մոհամադ Խանը, ԱԳ փոխնախարար Վայեզին, նավթի փոխնախարար Ռահգոզարը, սոցապահովման կազմակերպության նախագահ Քարբայանը, արդյունաբերության փոխնախարար Նաջին եւ այլք:

Պրն Հաբիբիին եւ նրա գլխավորած պատվիրակությանը Երեւանի «Զվարթնոց» օդանավակայանում դիմավորեցին ՀՀ վարչապետ Արմեն Սարգսյանը, ՀՀ ԱԳ նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը, կառավարության անդամներ:

Դիմավորման հանդիսավոր արարողությունից հետո Իրանի առաջին փոխնախագահը ճեպազրույց ունեցավ լրագրողների հետ: «Իմ այցելությունը համարում եմ նախկինում կայացած երկկողմ այցելությունների շարունակությունը եւ հույս ունեմ այս այցի ընթացքում իրականացնել բոլոր այն համաձայնությունները, որոնք նախկինում ձեռք են բերվել», ասաց պրն Հաբիբին պատասխանելով Արմենպրեսի թղթակցի հարցին, թե որոնք են այցելության նպատակները եւ ինչ ակնկալիքներով է ժամանել Հայաստան: Նա տեղեկացրեց, որ այցելության ընթացքում նախատեսված է քննարկել քաղաքական, մշակութային եւ տնտեսական մի շարք հարցեր: Երկու երկրների կամքն է, ասաց Հասան Հաբիբին, որ երկու ժողովուրդների պատմական վաղ ժամանակներից եկող բարեկամական հարաբերությունները շարունակվեն եւ հնարավորին չափ ընդլայնվեն:

Իրանի առաջին փոխնախագահը, հույս հայտնելով, որ կայունության եւ խաղաղության պայմաններում հնարավոր կլինի զարգացնել տարածաշրջանի տնտեսությունը, այդ հարցում կարեւորեց հայ-իրանական հարաբերությունները: Հայաստանի եւ Իրանի միջեւ համագործակցությունը կարող է այդ զարգացման եւ հնարավորությունների հիմքերից մեկը լինել, ասաց նա:

Նույն օրը ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ընդունեց Հասան Հաբիբիին:

ԲԵԼԳՐԱԴ

Ոստիկանները դաժանաբար ծեծեցին ցուցարարներին

25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RL, RFI: Վերջին հաղորդագրությունների համաձայն, երեկ Բելգրադում նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչի կողմնակիցների եւ ընդդիմադիրների միջեւ տեղի ունեցած բախումների, կաղ Սրբոր Թալքոբը հայտարարեց, որ բախումների պատճառը Միլոշեւիչի որոշումն էր համահավաք անցկացնել նույն տեղում եւ նույն ժամին, որտեղ արդեն մեկ ամիս շարունակ ցույցեր է կազմակեր-

պում ընդդիմությունը:

...ինչպես նաեւ ոստիկանության միջամտության հետեւանքով 5 վիրավոր մեկի վիճակը ծանր է: Ոստիկաններն ընդդիմադիր ցուցարարներին դաժանաբար ծեծել են մահակներով եւ ոտքերով: Ընդդիմադիր ցուցարարներից մեկը հրազենի վերք է ստացել գլխին: Գնդակն արձակվել է նախագահ Միլոշեւիչի կողմնակիցների շարքերից: Անկախ դիտորդների համաձայն, ընդդիմության երթին մասնակցել է շուրջ 200 հազար մարդ, իսկ կառավարական ցույցի մասնակիցների թիվը 100 հազարի չէր հասնում: Երեկ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի տեղակալ...

Այսօր Ֆրանսիան, Իտալիան, Ռումինիան եւ այլ երկրներ անհանգստություն հայտնեցին Բելգրադում կատարվածի առնչությամբ: Սերբիային ավանդաբար մոտիկ Ռուսաստանի արտգործնախարարությունը կողմերին կոչ արեց հրաժարվել բռնությունից եւ երկխոսություն սկսել: Վերջին տեղեկությունների համաձայն, այսօր երկրորդ կեսին հազարավոր ուսանողներ կրկին ցույց էին կազմակերպել Բելգրադի փողոցներում վանկարկելով «Սլոբոդան, մեր էջը առնում ենք»:

Ելցինը սկսում է աշխատավարձերից

25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RL: Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինն այսօր խոստացավ լուծել չվճարված աշխատավարձերի հիմնախնդիրը եւ տեսական միջոցների ոչ նպատակային օգտագործման հարցը: Կրեմլ վերադառնալուց հետո իր առաջին ասուլիսում Բորիս Ելցինը շեշտեց, որ չվճարված աշխատավարձերի խնդիրն ամենացավոտն է իր վարչակարգի համար: Նախագահի կարծիքով, հարկահավաքման արդյունավետության բարձրացումը եւ ոգելից խմիչքների վաճառքի նկատմամբ առավել խիստ վերահսկողությունը թույլ կտան լրացուցիչ գումարներ հայթայթել աշխատավարձերի եւ թոշակների վճարման համար: Իսկ Ռուսաստանի խորհրդարանի Վերին պալատի այսօր ընդունված որոշման համաձայն, նվազագույն աշխատավարձն այսուհետեւ կազմելու է մոտ 15 դոլար, ինչը 2 դոլարով ավելի է, քան նախկինում: Որոշումն ուժի մեջ կմտնի հունվարի 1-ից:

Չեչնիայում միամանդատ թեկնածո՞ւ

25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RL: Չեչնիայի նախագահի պաշտոնին հավակնող հիմնական թեկնածուները հավակնվելու են վաղը՝ ներկայացնելու մեկ միամանդատ թեկնածություն առաջադրելու առաջարկը: Հունվարի 27-ին նշանակված նախագահական ընտրություններին մասնակցելու է 19 թեկնածու: Սակայն մասնագետների կարծիքով, ընտրվելու իրական հնարավորություն ունեն նրանցից ընդամենը 5-ը՝ Չեչնիայի ներկա ղեկավար Զելիմխան Յանդարբիեւը, վարչապետ Ասլան Մասխադովը, դաշտային հրամանատար Շամիլ Բասաեւը, փոխվարչապետ Մովլադի Ուդուգովը եւ մշակույթի նախկին նախարար Ահմեդ Զակաեւը: Հենց այս թեկնածուներն էլ հավակնվելու են վաղը:

Հռոմի պապը հայերեն շնորհավորեց հայ ժողովրդին

25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RFI: Անցած կեսգիշերին Հռոմի ս. Պետրոս տաճարում ծննդյան տոնի կատարմամբ Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցու Սրբազան քահանայապետ 76-ամյա Հովհաննես Պողոս Բ-ն հանդիսավոր պատարագ մատուցեց՝ շնորհավորելով Վատիկանում աշխարհի բոլոր ծայրերից հավաքված հազարավոր հավատացյալներին: Այսօր կեսօրին Վատիկանում մոլորակի գործնականորեն բոլոր լեզուներով, նաեւ հայերեն, ինչպես «Urbi et orbi»՝ «Քաղաքին եւ աշխարհին» Հռոմի պապի ավանդական ուղերձը, որը հեռարձակվեց 70 երկրների հեռուստատեսություններով: Ձայնիսավոր պատարագի ժամանակ նա աղոթեց 6 լեզուներով՝ արաբերեն, պորտուգալերեն, ֆրանսերեն, լեհերեն, ֆիլիպիններ եւ գերմաներեն: Այս տարի Հռոմի պապն առավոտյան պատարագ մատուցեց՝ բժիշկների խորհրդով, որոնք համարեցին, որ հոկտեմբերին կույր աղիքի վիրահատման են-

բարեկամ Հռոմի պապը հավերժական հանգստի կարիք ունի

Իրանը միջնորդ Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ

Իրանի արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթին, անդրադառնալով նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանիի Թուրքիա կատարած այցին, հայտարարել է, որ Անկարան ընդունել է Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ միջնորդի դեր ստանձնելու Իրանի առաջարկը: Նա ավելացրել է նաեւ, որ Թեհրանը կարող է դրական ազդեցություն ունենալ Թուրքիայի եւ Սիրիայի միջեւ հարաբերությունները բարելավելու աշխատանքներում:

Ինչպես հայտնի է, անցյալ ամիս [illegible]

[illegible]

ընթացիկ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Անտեսվել է ՀՀ նախկին վարչապետի հեղինակային իրավունքը

«Ազգի» երեկվա համարում (3-րդ էջ, 1-ին սյունակ) «Հ. Բագրատյանը ընդդեմ մարքսիզմի» վերնագրի ներքո հրատարակել էինք Արմենպրեսի մանրամասն ինֆորմացիան ՀՀ նախկին վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի հրատարակության պատրաստվող գրքի մասին:

Երեկ ուշ երեկոյան, պրն Բագրատյանը զանգահարեց մեր խմբագրություն եւ իր զարմանքն ու վրդովմունքը հայտնեց առանց իր գիտության ու թույլտվության Արմենպրեսի թողարկած ինֆորմացիայի առթիվ, որի տարածողը եղել մեր թերթը: Մասնավորապես, պրն Բագրատյանը ընդգծեց այն փաստը, որ հիշյալ հրապարակման մեջ բառացի մեջբերումներ են արվել եւ հրատարակվել առանձին գլուխների վերնագրերն ու բովանդակությունը, ինչը, նրա ասելով եւ մեր համոզմամբ, հեղինակային իրավունքի խախտում է, անտեսում, մանավանդ որ, կրկնում ենք, գիրքը դեռեւս գտնվում է հրատարակության պատրաստման փուլում:

Ցավում ենք մեր ակամա վրիպման համար եւ ակնկալում Արմենպրեսի համապատասխան վերաբերմունքը:

Քննարկվեցին կարգավորման խնդիրներ

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 25-ին ՀՀ արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանն ընդունեց պաշտոնական այցով Երեւան ժամանած ՌԴ դեսպան, Մինսկի խմբի համանախագահ Յուրի Յուկալովին: ԱԳՆ լրատվական կենտրոնից հայտնեցին, որ քննարկվել են Լիսաբոնի գագաթաժողովից հետո ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման շուրջ ստեղծված իրավիճակին եւ Մինսկի խմբի հետագա գործունեությանը վերաբերող հարցեր: Յուրի Յուկալովը դեկտեմբերի 26-ին կմեկնի Ստեփանակերտ, Երեւան վերադառնալուց հետո՝ նաեւ Բաքու:

ՄԵՏՐՈ

Չարբախ կայարանը օրական կսպասարկի 20 հազ. ուղեւորի

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 25-ին շահագործման հանձնվեց Երեւանի մետրոպոլիտենի 10-րդ Չարբախ կայարանը, որը քաղաքի կենտրոնը կկապի ծայրամասային արդյունաբերական թաղամասերից մեկի՝ մոտ 20 հազ. բնակչություն ունեցող Չարբախի հետ:

Կայարանի բացմանը ներկա ՀՀ վարչապետ Արմեն Սարգսյանը հայտնեց, որ Երեւանի մետրոպոլիտենի ընդարձակման գործընթացը շարունակելու նպատակով կառավարությունը համապատասխան միջոցներ է հատկացնելու մետրոպոլիտենի նոր կայարանների, առաջին հերթին Աջափնյակի կայարանի շինարարությունը ավարտելու համար:

Չարբախ կայարանի շահագործումով մինչեւ այժմ ուղիղ եզրագծվող Երեւանի մետրոպոլիտենը ճյուղավորվեց: Կայարանի ուղեգիծը ճյուղավորվում է Շենգավիթ կայարանից եւ ունի մոտ 1600 մետր երկարություն: Կայարանը օրական կսպասարկի մինչեւ 20 հազար ուղեւորի:

Ինչպես Նոյյան Տապան գործակալության թղթակցին տեղեկացրեց ՀՀ տրանսպորտի նախարար Հենրիկ Քոչինյանը, առաջիկայում կավարտվի Դավիթաշենի կամուրջի եւ Աջափնյակ թաղամասի Ա կայարանի շինարարությունը, իսկ մի քանի տարի անց շահագործման կհանձնվի նաեւ Արագած կայարանը: Այսպիսով մինչեւ 2005 թ.-ը Երեւանի մետրոպոլիտենը կընդարձակվի մինչեւ մայրաքաղաքի ամենահեռավոր Դավիթաշեն թաղամաս:

ԴԱՏ

Արամ Պեսրոսյան. «Մենք վարկեր ենք վերցրել, բայց մյուսների նման չենք փախել»

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ Գերագույն դատարանում շարունակվում է ՆԳՆ նախարարի նախկին օգնական Արամ Պեսրոսյանի եւ նրա 7 գործընկերների դեմ հարուցված քրեական գործի դատաքննությունը: Նրանցից մի քանիսը մեղադրվում են նաեւ 1994-96 թթ. 5 բանկերից ստացված 32 վարկերի գումարների որոշ մասի յուրացման, մյուսները՝ հափշտակությանը օժանդակելու մեջ: Ա. Պեսրոսյանի կողմից հիմնված ՍՊԸ-ների ֆինանսատնտեսական գործունեության բանկերից ստացված վարկերի օգտագործման վերաբերյալ դեկտեմբերի 23-ի եւ 25-ի դատական նիստերում ցուցմունք տվեց «Զանգու» ՍՊԸ-ի գլխավոր հաշվապահ, ամբաստանյալ Մանուկ Լոռոսյանը, որը կատարել է նաեւ «Փարավոն», «Լիլիթ», «Արմեն-72» ՍՊԸ-ների հաշվապահական աշխատանքները եւ մասնակիորեն «Էկա» ՍՊԸ-ինը: Ամփոփելով իր մանրամասն հարցաքննության ցուցմունքը, նա կտրականապես չհամաձայնեց մեղադրականի հետ, պնդելով, որ բոլոր վարկերն իրենց կողմից վերցվել եւ օգտագործվել են նպատակային: Դրանք ծախսվել են առեւտրաֆինանսական արժեքներ ստեղծելու համար:

Իր լրացումն արեց նաեւ ամբաստանյալ Արամ Պեսրոսյանը, համաձայն որի, ինքը եւ իր գործընկերները վարկեր են վերցրել, բայց մյուսների նման չեն դիմել փախուստի կամ զրպարտել առեւտրով, այլ այդ գումարները ուղղել են արտադրության ստեղծմանը:

Դատական նիստն ընդմիջվեց մինչեւ դեկտեմբերի 27-ը:

Պահածոների երկրորդ խմբաքանակը Այրումից՝ ԱՄՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Այրումի պահածոների գործարանը այս տարվա ընթացքում իր արտադրանքի 20 հազար դոլար արժողությամբ մի խմբաքանակ էր առաքել Միացյալ Նահանգներ եւ ահա վերստին ԱՄՆ-ում գործող «Այրում» կորպորացիայի միջոցով եւս 20 հազար դոլար արժողությամբ դդումի եւ ընկույզի մուրաբաներով նոր բեռնարկղ առաքվեց օվկիանոսյան կողմ: Այրումի պահածոների գործարանը այժմ աշխատում է արտադրելով տոմատ, դեղձի, խնձորի պովիդլո եւ վե[illegible]:

Հայաստանում գրանցված է 40 կրոնական կազմակերպություն

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանում այսօր գրանցված է 40 կրոնական եւ կրոնաբարեգործական կազմակերպություն: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին ասաց կրոնի գործերի պետական խորհրդի նախագահ Լազար Սուջյանը, կան նաեւ չգրանցված կազմակերպություններ, որոնց թիվը հայտնի չէ, դրանք կրոնի գործերի պետական խորհրդին չեն դիմել գրանցման համար:

Լ. Սուջյանի հավաստմամբ խորհուրդը գրանցում է բոլոր դիմող կազմակերպություններին, եթե նրանց կանոնադրությունը չի հակասում ՀՀ օրենքներին: Ըստ այսօր գրանցման համար դիմել եւ մերժվել է միայն «Եհովայի վկաներ» կրոնական կազմակերպությունը, քանի որ վերջինս մերժում է իր հավատակիցների մասնակցությունը զինվորական ծառայությանը, դրանով իսկ հակասելով զինապարտության մասին ՀՀ օրենքին:

Ինչ վերաբերում է դեկտեմբերի 22-23-ին կայացած այդ կազմակերպության համաժողովին, ապա այն անօրինական էր, որովհետեւ, ըստ ՀՀ նախագահի 1993 թ. դեկտեմբերի 21-ի հրամանագրի, կրոնական համայնքներից եւ աղանդներից դուրս կատարվող արարողությունները պետք է նախապես համաձայնեցվեն կրոնի գործերի պետական խորհրդի հետ, ինչը չի արվել:

ՏԱՐԵՐՔ

Սյունիք. Ավերածություններ ուժեղ քամիների պատճառով

ԿԱՊԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի լույս 25-ի գիշերը ուժեղ քամին մեծ վնաս է պատճառել Սյունիքի մարզում: Ժամը 19-ի դրությամբ կառավարության լրատվական ծառայությունը տեղեկություններ չուներ այն մասին, թե արդյոք կան զոհեր:

Ըստ Նոյյան Տապանի թղթակցի տեղեկությունների, Գորիսում շրջվել են 110 կվտ լարման 4 էլեկտրասյուն, ինչի պատճառով ընդհատվել է Արցախի էներգամատակարարումը, հոսանքազրկվել են քաղաքի որոշ թաղամասեր: Աշխատանքներ են տարվում մինչեւ հենասյուների տեղադրումը ժամանակավորապես էլեկտրամատակարարումը վերականգնելու ուղղությամբ:

Կապանի ենթամարզում փլվել են էլեկտրահաղորդիչ գծերի 4 հենասյուներ, այրվել են տրանսֆորմատորներ, ինչի հետեւանքով հոսանքազրկվել են քաղաքի մի շարք թաղամասեր: Քանդվել են մի քանի բնակելի շենքերի, հիվանդանոցի, մսուր-մանկապարտեզի տանիքները, փլվել են զոհված խաղաղ բնակիչների հիշատակին կանգնեցված խաչքարը, Հայրենական մեծ պատերազմի զոհվածների հուշարձանի քանդակների մի մասը: Բաղաբերդ, Ջորք, Շահումյան, Շինարարների թաղամասերում բռնկվել են հրդեհներ: Նորաշենիկ գյուղում հրդեհվել է անասնագոմը, խոտի դեզեր: Խախտվել է մի քանի գյուղերի հեռախոսա եւ ռադիոկապը: Կապանի որոշ թաղամասերի էլեկտրասնուցումը արդեն վերականգնվել է:

Կապանի քաղաքապետարանի նախնական տվյալներով, քաղաքի բնակֆոնդին եւ մսուր-մանկապարտեզներին հասցվել է 16 մլն դրամի վնաս: Ճշտվում են հիմնարկ-ձեռնարկություններին հասցված վնասի չափերը:

Տարերքը մոլեգնել է նաեւ Լոռու մարզում

ՎԱՆԱՁՈՐ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 24-ի լույս 25-ի գիշերը Լոռու մարզում արձանագրվել են ուժեղ քամիներ: Ըստ տարածաշրջանի հիդրոօդերեւութաբանական կայանի տվյալների, Վանաձորում քամու արագությունը եղել է վայրկյանում 18-20 մետր, իսկ Պուշկինի լեռնանցքում այն անցել է 50 մետրից:

Առանձնապես մեծ վնաս են կրել Ստեփանավանի եւ Տաշիրի ենթամարզերը: Ծանր կացություն է առաջացել էներգահամակարգում: Դեկտեմբերի 24-ին հոսանքազրկվել էին Տաշիրի եւ Ստեփանավանի երեք տասնյակից ավելի համայնքներ, անջատվել էին Ալավերդի եւ Ստեփանավան տանող հիմնական էլեկտրագծերը: Միայն Ստեփանավանում շարքից դուրս է եկել մոտ 100 էլեկտրական հենասյուն: Լոռու մարզի հյուսիսային էլցանցի էներգետիկների օպերատիվ գործողությունների շնորհիվ համակարգում վթարներն արագորեն վերացվեցին:

Ստեփանավանի Ուռմինական, Տաշիրի Անի թաղամասերում, մարզի այլ բնակավայրերում հողմը պոկել է շենքերի տանիքներ, արմատախիլ է արել բազմաթիվ ծառեր: Ուժեղ քամուց տուժել է նաեւ մարզկենտրոն Վանաձորը:

Մասնագիտացված ջոկատներ են գործուղվել համապատասխան բնակավայրեր ավերածությունների հետեւանքները վերացնելու համար: Ճշտվում են վնասի չափերը:

Վանաձոր. Տարոն միկրոշրջանը ամբողջական տեսք կստանա

«Հայպետնախագիծ» ինստիտուտի աշխատակիցների եւ Վանաձորի ճարտարապետների խմբի ուժերով ավարտվեց Տարոն միկրոշրջանի մանրամասն հատակագծումը: Ըստ այդ նախագծի՝ նախատեսվում է շարունակել եւ ամբողջական տեսքի բերել միկրոշրջանում եղած բոլոր կիսավարտ կառույցները, որոնց բնակելիների թիվը թաղամասում անցնում է 100-ից՝ շուրջ 1000 բնակարաններով: Նախատեսվում է նաեւ 400 քմ մակերեսով հողամասեր հատկացնել 1300 անհատական տներ կառուցելու համար: Առանձնատները հիմնականում լինելու են երկհարկանի, նկուղով եւ նախագծվելու են որակյալ ճարտարապետների կողմից: Միկրոշրջանի նախագծում տեղ են գտել նաեւ դպրոցների, նախադպրոցական, առողջապահական հիմնարկությունների, սպասարկման տարբեր օբյեկտների շինություններ ու համալիրներ: Քաղաքապետարանի կողմից հաստատվելուց եւ ֆինանսավորման համապատասխան աղբյուրներ գտնելուց հետո, նախագծի իրականացումը կսկսվի եկող տարվանից:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ

Կենսագազ՝ կեղտաջրերի նստվածքից

Էներգիայի ստացման հնարավոր տարբերակ է հեռացող կեղտաջրերի մաքրումից անջատված օրգանական նստվածքի մշակումը: Տիղմի մշակումը զուգորդվում է կենսագազի ստացմամբ: Արտասահմանյան զարգացած երկրներում օրգանական նստվածքը մշակվում է փոքրածավալ կառուցվածքներում, իսկ ստացված կենսագազը օգտագործվում է կենցաղային կարիքների համար: Հայաստանում ներկայումս գործում են կոյուղու կեղտաջրերի մաքրման 18 կայաններ:

Ըստ նախնական հաշվարկների, նշված կայաններում տարեկան հնարավոր է ստանալ 1,7 միլիոն խմ կենսագազ: Յուրաքանչյուր խորանարդ մետր կենսագազի ինքնարժեքը, կապիտալ ներդրումների 60 միլիոն դրամի եւ տարեկան շահագործման ծախսերի վեց միլիոն դրամի դեպքում կկազմի 8,8 դրամ: Հաշվի առնելով հանրապետության տնտեսական ծանր վիճակը, առաջարկվում է գործընթացն իրականացնել փուլերով: Այսինքն, գործող կոյուղու մաքրման կայաններից մեկում (օրինակ, Էջմիածնի կամ Ալավերդու) ուսումնասիրել աշխատանքը եւ ստացված արդյունքների հիման վրա ներկայացնել առաջարկություն: Այս փուլի աշխատանքների համար պահանջվում է ութ միլիոն դրամ: Այս աշխատանքների իրականացմամբ զբաղվում են «Հայկոմուննախագիծ» ինստիտուտը եւ ջրմուղ-կոյուղու տնտեսության արտադրական վարչությունը:

Կենսագազի ստացման համար որպես հումք կարելի է օգտագործել նաեւ գոմաղբ եւ այլ օրգանական թափոններ:

Հուսանք, որ կգտնվեն միջոցներ, օգնելու «Հայկոմուննախագիծ» ինստիտուտի մասնագետներին՝ իրականացնելու էներգիայի ստացման նշված առաջարկությունը:

ՍՏԵՓԱՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Էներգետիկ ճարտարագետների միջազգային ակադեմիայի անդամ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» [illegible]
"AZG" DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetutian st.,
Yerevan, Armenia 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Դեկտեմբերի 25-ին Երեւանի պետական համալսարանի «սարքեր շարժվել փակված մեծ դահլիճում», որը, վերջապես, երբեւէ մտնելով իր դռներն էր բացել, տեղի ունեցավ համալսարանի խորհրդի նիստը: Սա համալսարանի կառավարման միանգամայն վիճակում մեծ նորույթը վիճահարուցական աշխատանքների նոյատակադրելուց. մայր բուհում համակարգչային տեխնիկայի ժամանակակից կենտրոն ստեղծելու. դասախոսների եւ ուսանողների սոցիալական հարցերը քիչ թե շատ լուծելու, նույնիսկ «Դիլիջանում» գտնվող Վիեննայի նման «ծայրահեղ աղքատությունից հասել է... աղքատության սահմանագծին»:

Դահլիճում լավատեսական մթնոլորտ կար, թեեւ երեւ բոլոր հուզող հարցերը, որոնց մասին խոսվեց, այստեղ վերապատրմած թերթի որոշ ծավալը չի ներիի: Այնուամենայ-

ԵՐԵՎԱՆ

Մայր բուհը ծայրահեղ աղքատությունից հասել է... աղքատության

նոր մարմին է, որ ստեղծվել է ՀՀ կառավարության 1996 թ. հունվարի որոշմամբ, մինչեւ 250 հոգիանոց կազմով, որի 70 տոկոսը պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի, 15 տոկոսը ուսանողության եւ ադմինիստրատիվ անձնակազմի ներկայացուցիչներ են: Երեկ այս նոր մարմնի անդրանիկ նիստն էր, որը դրոշակեր Եղիազար Լազարյանի ներկայացմամբ հաստատեց իր իսկ կանոնակարգը, այնուհետեւ լսեց համալսարանի ռեկտոր, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանի հաշվետվությունը 1995-1996 ուսումնական տարվա գործունեության մասին եւ հաստատեց 1996-1997 ուս. տարվա բյուջեն:

Ինչպես նշեց ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Լեւոն Մկրտչյանը, «Քառասուն տարի աշխատում եմ համալսարանում եւ սա առաջին դեպքն է, երբ ռեկտորը հանդես է գալիս այսպիսի մանրամասն հաշվետվությամբ»:

Ռ. Մարտիրոսյանի հաշվետվությունն իրոք հանգամանալից էր: Մեր ծանր ժամանակներում համալսարանի վերանորոգման, ջեռուցման կազմակերպման, ուսումնական գործընթացի կազմակերպում բույլ չտալու եւ դեռ համալսարանի ամառային ճամբարները գործի գցելու եւ բազմաթիվ այլ խնդիրներ հաջողությամբ լուծելու ռեկտորատի ջանքերը ամենայն խրախուսանքի ու պաշտպանության արժանի. Նեցին նաեւ հետագա նյութը ունեցողները, մասնավորապես ակադեմիկոս Գուրգեն Սահակյանը եւ այլոք: Այդ ամենի հետ, ինչպես դիպուկ կերպով նշեց նույն ակադեմիկոս Լեւոն Մկրտչյանը, մայր բուհը, մի 20 տարի առաջվա նից, զգացվում է, որ համալսարանի համար վաստակաշատ տարեն տեւում է մնալ, առջեւում դժվարին, քիչ առ քիչ, բայց անշեղ վերելքն է:

Խորհրդի նիստին ներկա էին ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը, ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը, կրթության եւ գիտության նախարար Արտաշես Պողոսյանը:

ԱՇԽԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ

Կանադայի փոխվարչապետի այցը Հայկական կենտրոն

Դեկտեմբերի 20-ին Կանադայի փոխվարչապետ Շիլա Կափսը այցելել է Համիլտոնի Հայկական կենտրոն, որտեղ նրան ընդունել են երեք միությունների վարչական ներկայացուցիչները: Հանդիպմանը ներկա են եղել նաեւ Քեմբրիջի Ս. Նշան Հայոց առաքելական եկեղեցու հովվապետ Տ. Վարանդ քահանա Պետրոսյանը, ՀՅԴ Կանադայի Կենտրոնական կոմիտեի ներկայացուցիչները:

Ավելի քան մեկ ժամ տեւած զրույցի ընթացքում արծարծվել են կանադահայ համայնքին առնչվող տարաբնույթ հարցեր, մասնավորապես մեծ ուշադրություն է դարձվել Արցախի հարցի շուրջ վերջին զարգացումներին: Հայ դատի Կանադայի հանձնախմբի կողմից փոխվարչապետին է հանձնվել Արցախի հարցի մասին հուշագիր, ուր կանադական կառավարությանն առաջարկվում է համապատասխան քայլեր ձեռնարկել ԼՂ Հանրապետությունը ճանաչելու ուղղությամբ:

Փոխվարչապետն ըմբռնումով է ընդունել հարցերին եւ խոստացել անհրաժեշտ կարգադրություններ անել՝ արծարծված խնդիրների վերաբերյալ համապատասխան նախարարությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ հանդիպումներ արտահայտելու նպատակով:

Հանդիպման ավարտին փոխվարչապետը ծանոթացել է նորակառույց Հայկական կենտրոնին:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

«Երկիր եւ մշակույթը» պատրաստվում է իր ընդհանուր ժողովին

«Երկիր եւ մշակույթ» համազգային կազմակերպության վարչական նիստին, որ վերջերս գումարվեց Նյու Յորքում, մասնակցում էին Հայաստանի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի եւ ԱՄՆ մասնաճյուղերի ներկայացուցիչները (կազմակերպությունը մասնաճյուղեր ունի Կանադայում, Արգենտինայում, Բելգիայում, Հունգարիայում, Ռումինիայում, Իտալիայում եւ Շվեյցարիայում): Նիստի նպատակն էր նախապատրաստել 1997 թ. փետրվարին Լոնդոնում կայանալիք ընդհանուր ժողովը: Նիստի մասնակիցներին ընդունեց «Երկիր եւ մշակույթ» կազմակերպության փոխնախագահ, Հայկական մշակութային կոթողների պահպանման հիմնարկության նախագահ Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանը: Երկօրյա ժողովի ընթացքում քննարկվեցին ընդհանուր ժողովին ներկայացվելիք հարցերը, փաստերը, ընդունվեցին առաջիկա ծրագրերին առնչվող մի շարք որոշումներ:

Մասնավորապես նպատակահարմար դիտվեց շարունակել Քեսաբում իրագործվող ծրագրերը, օժանդակել Իրանի Ս. Թադե վանքի վերանորոգմանը, Հայաստանում աջակցել Գոգարանի Ս. Աստվածածին եկեղեցու շրջակայքի բարեկարգմանը (սա «Երկիր եւ մշակույթ» կազմակերպության անդրանիկ հայաստանյան ծրագիրն է, որ օգոստոսի 25-ին օծվեց Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա կաթողիկոսի եւ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսի կողմից), 1997-ի օգոստոսին ավարտել Տաթ[illegible] Մինաս եկեղեցու վերանորոգումը, [illegible]կել գյուղի հիվանդանոցի [illegible]մանը, Մադրասի յուղանոցի [illegible]ները հասկացնել Նոր Խար[illegible] մավոր եւ ֆիզիկական արտաքին ունեցող երեխաների հիվանդանոցին: Դամասկոսում նախատեսվում է [illegible] Շուշիի շրջանի Քարինտակ գյուղի եկեղեցու եւ հիվանդանոցի վերանորոգումը:

Կազմակերպության ծրագրերն առնչվում են նաեւ Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակին նվիրված հանդիսություններին, հատկապես ուխտագնացության կազմակերպական աշխատանքներին: Նշանակալից իրադարձության ընդառաջ ծրագրվում է Հայաստանի Արագածոտնի մարզի Սաղմոսավանք եկեղեցու կիսաքանդ կառույցների վերանորոգումը, անասնապահական եւ բանջարաբուծական աշխատանքների նախաձեռնումը եկեղեցուն պատկանող տարածքում (ծրագիրը գնահատվում է մոտ 120 հազար դոլար): Կազմակերպությունը պաշտոնապես դիմելու է թուրքական կառավարությանը՝ Բաբերդի գավառի Ս. Քառասնից վանքը վերանորոգելու թույլտվություն ստանալու համար:

Նիստի ավարտին ցուցադրվեց Գոգարանի օծման ֆիլմը, ընդունելություն կազմակերպվեց ի պատիվ ժողովի մասնակիցների եւ հյուրերի:

Երեւան՝ խաղաղ «համալսարանների»

– Է... ձանձրացա, ամբողջ օրը նարդի, հա նարդի: Ոչ աշխատանք, ոչ բան: Օրը չի անցնում: Սովետի օրով պարապ մարդիկ խելի որ չլինեն՝ ցեխ, վեստռոկ, ռայկոմ կքաշեին:

– Հիմա, վարպետ, ով պարապ է՝ համալսարան է բացում: Պետության նախագը տուր՝ բաց արա:

– Բա խե՞լք, գիտությո՞ւն...

– Հիմա դրանք հնացած բաներ են: Ով դպրոցում պատմության դասերից փախչում էր, հիմա իրեն խաղաղականագետ է համարում: Էղպես էլ համալսարանը... Գիտե՞ս քանի համալսարան կա Երեւանում, ես ասեմ, դու հաշվիր:

Վիլյամ Սարոյանի անվան համալսարան, Հյուսիսային համալսարան, Հայաստան-արեւմտյան համալսարան, Մաշտոցի անվան համալսարան, Անանիայի անվան համալսարան, Անկախ համալսարան... Շուտով բացվելու է Պողոս Մուկուչի անվան համալսարանը, կուսակցական կուրսի 5-ից 7 անգամ փոխելու շնորհիվ ուսումնասիրողների համալսարանը...

– Լավ, լավ, տղա ջան, էլ մի ավելացրու: Երեւում է՝ հիմա Հայաստանում էնքան համալսարան կա, ինչքան սովետի ժամանակ մանկապարտեզ:

– Ճիշտ ես, վարպետ: Որանից հետո ամեն համալսարան իր մանկապարտեզն է ունենալու:

– Բա դպրո՞ց:

– Դպրոց չի լինելու: Մեկ է, հիմա դպրոցում էլ նույնն են սովորեցնում, ինչ որ մանկապարտեզում. էլ ինչ կարիք կա կրկնողության: Միանգամից, ինչպես սովորեցնում է Բլեյանը, երեխաները ծծակ-ծծակի բռնած «երկար ապրի Բլեյանը կանչիր արեւի պես» երգելով՝ մանկապարտեզից ուղիղ կգնան համալսարան:

– Բլեյանը համալսարան չունի՞:

– Չունի՝ կունենա: Հետո էլ համալսարանը կկոչվի «Բլեյանի անվան համալսարան»:

– Լա՛վ, տղա ջան, դու ասա, էդ համալսարան բացողները մի օգուտ ունե՞ն, թե՞ չէ: Բա դրանով աշխատող մարդը օգուտ չի ունենա՞:

– Հա՛, դե ասա ընթացիկ են... Բայց սպասիր՝ գլխումս մի միտք ծագեց. փեսաս մի խանութ ունի. ասեմ՝ թող ծախի համալսարան բացի...

[illegible]

ՀԱՐՑ

Ուսուցիչը նույնիսկ իր թերթը չունի

Ուսուցչի չնչին, ծիծաղելի եւ արժեք չներկայացնող աշխատավարձի մասին շատ է գրվել: Շատ է գրվել նաեւ այդ անարժեք աշխատավարձը ամիսներով ուշացնելու մասին, որը պարտադիր պայման է դարձել ամբողջ հանրապետությունում:

Այդ ամենը բացասական ազդեցություն է թողնում աշխատանքի նկատմամբ ուսուցչի ունեցած վերաբերմունքի վրա: Բայց որքան էլ իշխանությունների կողմից արհամարհված լինի ուսուցիչը, համենայն դեպս աշխատում է, քանզի ուսուցիչների շարքերում քիչ չեն նվիրյալները:

Սակայն ցավալի է, որ այդ նույն ուսուցիչը զրկվում է նաեւ հոգեւոր սննդից: Նա այսօր արդեն լուր չունի հարեւան մարզում աշխատող իր գործընկերոջից, անտեղյակ է նորից ու առաջավորից:

Ինչո՞ւ: Կար ժամանակ, երբ կրթական համակարգն ուներ իր «Դպրություն» թերթը, որը նույնիսկ շաբաթական երկու անգամ էր լույս տեսնում: Նրա ամեն համարին անհամբերությամբ էին սպասում ուսուցիչները: Թերթը ուսուցիչների խոսափողն էր, համակողմանի մանրամասն էր լուսաբանում կրթական համակարգում հայ դպրոցի ձեռքբերումները, օգնում ուսուցչին իր ծանր եւ արժեքավոր, հայրենանվեր աշխատանքում: Թերթը «Կանչի կոչնակ» վերտառությամբ պարբերաբար լուսաբանում էր նաեւ Հայաստանից դուրս գտնվող հայկական դպրոցների առօրյան:

Այդ նույն ժամանակ հայ ուսուցիչը ստանում էր նաեւ «Մանկավարժ» ամսագիրը, «Ֆիզիկան եւ մաթեմատիկան դպրոցում», «Մայրենի» պարբերականները: Շատերը «Ուչիտելսկայա գազետա», «Ժողովրդական կրթություն», «Նախադպրոցական դաստիարակություն», «Երեկոյան դպրոց» եւ համարյա բոլոր առարկաների գծով լույս տեսնող ամսագրերի եւ հանդեսների բաժանորդներ էին:

Վերոհիշյալ հրատարակությունները լուսաբանում էին մանկավարժության առաջավոր փորձը, տեղեկացնում կրթության եւ դաստիարակության մեջ կիրառելի նոր մեթոդների մասին:

Այսօր մեր հանրապետության ուսուցիչները զրկված են այդ ամենից: Վերջում մնացել էր «Դպրություն» թերթը: Այն էլ երկու տարի առաջ հայտնվեց մեր ժամանակի համար բնորոշ վիճակում եւ հնարավորություն չունենալով լույս տեսնել, ինքնալուծարվեց: Հետո ծնվեց «Դպրոց» թերթը նոր աշխատակազմով: Սակայն վերջինիս կյանքն էլ երկար չտեւեց: «Դպրոց» թերթն այսօր նույնպես լույս չի տեսնում, որովհետեւ կրել է նույն մեծ պարտքի տակ:

Նախկինում թերթը երեւ հանկարծ գոնե մեկ օր լույս չտեսներ, համարվում էր արտակարգ դեպք: Այսօր դա սովորական երեւույթ է:

Ինչ կա որ, երեւ ուսուցիչն աշխատում է հենց այնպես, համարյա առանց աշխատավարձի եւ բարեգործի դեր է կատարում, կարող է եւ թերթ էլ չունենալ:

Երեւի ամենեւին էլ կարեւոր ու պարտադիր չէ՞:

ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Պրոֆեսոր Բեռնար Լյուիսը խելքը թռցրե՞լ է

Պրինստոնի համալսարանի Մերձավոր Արեւելքի ուսումնասիրությունների կենտրոնի վաստակավոր պրոֆեսոր Բեռնար Լյուիսն իր երիտասարդության շրջանում պարկեշտ եւ փայլուն գիտնական էր, որը ոչ մի բարդույթ չուներ իր այդ ժամանակվա գործերից մեկում ընդունելու Հայկական ցեղասպանության փաստը:

Տարիներ անց, սակայն, երբ նա խորամուխ եղավ, գիտությունից բացի, ավելի երկրային հարցերի մեջ, փոխեց իր տեսակետն այդ առնչությամբ եւ սկսեց շեփորահարել թուրքական ժխտումները:

Անցյալ տարի Ֆրանսիայում հայկական մի շարք կազմակերպություններ նրան դատի տվեց «Լը Մոնդ» թերթի հետ ունեցած իր հարցազրույցի ընթացքում Հայկական ողբերգության ցեղասպանական բնույթը հարցականի տակ առնելու համար: Ֆրանսիայի դատարանը նրան մեղավոր ճանաչեց փաստերը սխալ ներկայացնելու մեջ:

Այդ դեպքից հետո պրոֆ. Լյուիսն այդ առնչությամբ շատ հրապարակային ելույթներ չի ունեցել: Նա նույնիսկ մերժել է բացատրել իր այն համոզմունքը, որ նոր վկայությունների ու փաստերի ներքո, գիտնականը իրավունք ունի փոխելու իր կարծիքը Հայկական ցեղասպանության կամ որեւէ այլ հարցի վերաբերյալ: Երբ դրկից հարայել Ժանինին նրան հարց է տվել, թե ի՞նչ նոր փաստ է ստիպել նրան վերանայելու իր դիրքորոշումը Հայկական ցեղասպանության հանդեպ, Լյուիսը հրաժարվել է պատասխանելուց:

Պրոֆ. Լյուիսը հաստատել է, որ ցեղասպանությունը վիճարկող ոչ մի նոր փաստաթուղթ էլ չի հայտնաբերվել: Ընդհակառակը, դոկտ. Վահագն Դադրյանի անհերքելի գիտական աշխատանքի շնորհիվ, [illegible] ընդգրկում է ոչ միայն թուրքական [illegible] փաստաթղթեր, ինչպես օրինակ զինադատարի ժամանակ Օսմանյան խորհրդարանում կայացած քննարկումների արձանագրությունները եւ թուրքական զինվորական դատարանի արխիվների վավերաթղթերը, այլ նաեւ գերմանական եւ ավստրիական փաստաթղթերը, ակադեմիական աշխարհն ավելի քան երբեւէ համոզվեց, որ Օսմանյան ոճրագործությունների աղաղակող փաստերն անհերքելի են:

Հետաքրքրական է, որ Աթաթուրքի մահվան 58-րդ տարեդարձի առթիվ, ամերիկյան հայտնի «Ուոլ Սթրիթ Ջըրնըլ» թերթի նոյեմբերի 12-ի համարում իր կարծիքն արտահայտելիս պրոֆ. Լյուիսը խոստովանում է. «Մենք ապրում ենք պատմական ռեւիզիոնիզմի դարաշրջանում»:

Սա միտք շարունակելով նշում է. Անցյալի վերագնահատումն ու վերագնահատումը պատմաբանի ոչ միայն իրավունքն է, այլ նաեւ պարտականությունը, քանի որ նոր փաստաթղթերի եւ վկայությունների հայտնաբերումը [illegible]

[illegible]

«[illegible]» ՕՐԱԹԵՐԹ,
[illegible]

ԱԶԳ

կուսակցական

75 տարի առաջ 1921 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Կոստանդնուպոլսում հիմնադրվեց Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը միավորելով այդ ժամանակաշրջանում գոյություն ունեցող գաղափարակից զանազան քաղաքական կազմակերպությունները, որի երկու գլխավոր թեւերն էին Սահմանադրական Ռամկավար եւ Ազատական կուսակցությունները: Այս քաղաքական հոսանքները սկզբնավորված էին Արմենական կուսակցությունից, առաջին հայկական քաղաքական կազմակերպությունից, որը հիմնադրվել էր 1885-ին, պատմական Հայաստանի սրտում Վանում: 70 տարի հետո 1991 թվականին Երեւանում հիմնադրվեց Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցությունը: 1995-1996 թվականներին նշվեցին Արմենական կուսակցության ստեղծման 110-ը, ՌԱԿ-ի 75-ը եւ ՀՌԱԿ-ի 5-ը տարեդարձները: Արմենական կուսակցությունը հիմնադրվեց Օսմանյան կայսրության քայքայման նախօրյակին, ՌԱԿ-ը Հայկական ցեղասպանության եւ Առաջին աշխարհամարտին հաջորդող, խորհրդային կարգերի հաստատման, իսկ ՀՌԱԿ-ը Հայկական անկախ պետականության առաջին օրերին: Երեք հանգամանքներն էլ համաշխարհային նշանակություն ունեցող ժամանակաշրջաններ են ներկայացնում, որոնք դրական կամ բացասական կերպով ազդեցություն են թողել մեր ժողովրդի վրա: Պատմությունը պետք է հաստատելու, թե ճակատագրական այս անկյունադարձային հանգրվաններին, այս երեք քաղաքական կազմակերպությունները կարողացան ժամանակին ու ստեղծված կացությանը տալ ճիշտ գնահատական եւ ցույց տալ այն ճանապարհը, որը նվազագույն վնասը եւ առավելագույն օգուտը պետք է ապահովեր մեր ժողովրդին: Ավելին այդ կազմակերպությունների ղեկավարների ողջախոհ եւ ուղղամիտ վարքագիծը հանդիսացավ նրանց ավանդը, որպես ուղենիշ հաջորդ սերունդների համար: Այս օրերին եւս մենք ապրում ենք փորձությունների ու անորոշությունների մի ժամանակաշրջան: Մինչ Հայաստանի անկախացումով, սփյուռքում ՌԱԿ-ը համախմբելով մտավորական ուժերը, իր առաքելությունը վերասահմանելու կարիք է զգում, արհեստականորեն ստեղծված պառակտչական շարժումները սասանում են կուսակցության հիմքերը: Սակայն, մյուս կողմից ՀՌԱԿ-ը հակառակ ներքին ու արտաքին հուզեցնող խոչընդոտների, հայրենի հողի վրա հաստատորեն արմատ արձակեց, աշխարհի առաջադեմ ժողովրդավարական պետությունների կողմից բարձր վարկ վայելեց, իր կշիռը գիտակից ու վստահելի քաղաքական կազմակերպություն հանդիսացավ Հայաստանում: Պատմությունը անցյալը ապագային կամրջող կարեւոր միջոցներից մեկն է: Որքան լավ ուսումնասիրվի, այնքան ապահով ու հաստատակամորեն ներկա ընթացքը կփոխանցվի ապագային

Արմենականներից մինչեւ ՌԱԿ եւ ՀՌԱԿ

Հայոց ազգային ավանդական կուսակցությունների շարքում նոր եւ նորագույն ժամանակներում էական է Ռամկավար ազատական կուսակցության ներգործուն դերը հայ հասարակական-քաղաքական մտքի եւ ազգային բարոյական-գաղափարախոսական ընդհանուր մթնոլորտի ձեւավորման վրա: ՌԱԿ-ի արմատները ձգվում են մեր պատմության հեռուները, դեպի 1885 թվականը, երբ Մ. Փորթուգալյանի եւ Խրիմյան Հայրիկի աշակերտների ոգով դաստիարակված վանեցի մի խումբ երիտասարդներ հիմնավորեցին Արմենական կուսակցությունը: Սա ընդունված է դիտարկել որպես ՌԱԿ-ի ծննդյան առաջին հանգրվան: Արմենական կուսակցությունը XIX դարի 90-ական թթ. ներկայացնում էր զգալի ուժ եւ ազդեցություն ունեցող մի քաղաքական կազմակերպություն, որը խիզախություն ունեցավ գլխավորելու Վանի 1896 թ. հունիսյան ինքնապաշտպանությունը: Սակայն դեպի Պարսկաստան նահանջի ճանապարհին արմենականների գլխավոր ուժերը Խանասորի դաշտում ընկան շրջապատման մեջ եւ գլխովին բնաջնջվեցին: Սա այնպիսի ծանր հարված էր, որ զգալիորեն նվազեցրեց

Մկրտիչ Փորթուգալեան. 1848-1921

Արմենականության մարտական ուժն ու կորովը: 1896 թ. ծանր դեպքերից հետո արմենական կազմակերպությունները հաջորդ 3-4 տարվա մեջ անվհատ փորձեցին վերականգնել իրենց շարքերը, զարկ տվեցին կրթական շարժմանը: Վանի հայ հասարակությունը, որի համակրանքը անվերապահորեն արմենականների կողմն էր, իր կարողություններով սատար կանգնեց Արմենական կուսակցության ազգաշահ ձեռնարկումներին:

Սակայն 20-րդ դարասկզբին ե՛ւ արմենականների, ե՛ւ անհատ գործիչների կողմից նոր տենդագին փորձեր եղան միավորելու պառակտված հայ հեղափոխական շարժումը: Դիտենք, որ դեռ 1896 թ. Հնչակյան կուսակցությունը գտնվելով ներկուսակցական ճգնաժամի մեջ, պառակտվեց, որի մի հատվածը 1898 թ. կազմակերպորեն ձեւավորեց Վերակազմյալ Հնչակյան կուսակցությունը:

1902 թ. հին եւ վերակազմյալ հնչակյանները փորձեցին կրկին միավորվել: Այդ մասին է վկայում «Հնչակի» պաշտոնական հայտարարությունը, որում նշվում է, թե հայրենիքի ազատությունը ուրիշ ոչ մի ուժից կախված չէ այլեւս, բացի հեղափոխական բոլոր ուժերի միացումից: Ուստի «... Միութեան ձայնին գալիս են Արմենական եղբայրները, որոնք այլեւս անպետք եւ վնասակար են գտնում ուրույն մարմին կազմել եւ ունենալ, անօգուտ գործունէութիւն ունենալ» («Հնչակ», 1 մայիս, 1902 թ.):

Արմենական գործիչներից Արշակ Դարբինյանը նշում է, որ արեւմտահայ ազատագրական շարժման անունով երկրում ծնունդ առած «արմենական կազմակերպութիւնը 15-ամեայ շրջանէ ետք այն համոզման յանգեցաւ, թէ հայ ժողովուրդին ուժերը ամէն մարզին վրայ անգործուցիչ էին եւ ցաւը եղած փորձառութիւնները աւելի տկարացուցած էին մեզ» (Արս. Դարբինեան, Հայ ազատագրական շարժման օրերէն, Փարիզ, 1947 թ., էջ 181): Այս դրդապատճառներից առաջնորդվելով, արմենական ղեկավարները ցուցաբերելով իրենց համերաշխության ձգտող ոգին, փորձեցին միմյանցից պառակտված «... մեր յեղափոխական կազմակերպութիւնները քով-քովի բերելու, այսինքն վերջ դնելու կուսակցական խժդժութեան, անհիմն վրէժխնդրութիւններուն եւ արտասահմանեան

Գաղափարախոսություն եւ նպատակներ

Արմենականներով սկսված եւ սահմանադրական ռամկավարներով հասունացած ժողովրդավարական սկզբունքները իրենց լրումը գտան Ռամկավար ազատական կուսակցության գաղափարախոսության մեջ- ազատ ու անկաշկանդ մտածողություն, արտահայտություն եւ տնտեսական ազատ նախաձեռնությունների պաշտպանություն, հարգանք ընկերային բոլոր դասակարգերի իրավունքների ու մարդկայնորեն ապրելու ձգտումների հանդեպ, որոնք կազմում են արդի աշխարհի ամենաառաջադեմ ու ամենազոր ժողովուրդների կողմից ամենակատարյալ ընդունված կառավարական ձեւը, որ մարդը կարող է ապահովել իր ձգտումների իրագործումը եւ նորանոր առաջադիմության բարձունքների նվաճումը:

Ազգային հողի, նրա մի փոքր մասի վրա վերականգնվում էր հայրենի պետությունը որպես Խորհրդային Հանրապետություն, որով վերջ էր տրվում մարտական գործողություններին: Դադարեցված էր Արեւմտահայաստանը, իսկ ցեղասպանությունից ապրած մեր ժողովուրդը սփռված էր աշխարհով մեկ: Ժամանակի առաջնահերթ հրամայականն էր կազմակերպել Սփյուռքը, պայքարել այլասերման վտանգի դեմ ու պահպանել մնալ մեր արդար դատին: Մյուս կողմից, ՌԱԿ-ի ղեկավարները համարձակ հեռատեսություն ունեցան Խորհրդային Հայաստանը ճանաչելու որպես պատմական իրողություն: ՌԱԿ-ի ծրագրի եւ կանոնագրության մեջ հստակորեն նշվեցին նպաստել Հայաստանի ընդհանուր զարգացմանը, Հայաստանի եւ գաղթօջախների միջեւ մշակութային հարաբերությունների ու կապերի ամրապնդմանը, Թուրքիայում հայկական իրավունքների պահանջատիրության եւ քննարկության հաստատված երկրներում օրինապահ քաղաքացիներ մնալու նպատակներին:

Գործունեություն

Երկու համաշխարհային պատերազմների բաժանված աշխարհի մեջ շատ հեշտ պիտի չլիներ տեղահանվել, թողնել, որ ժողովուրդը հայրենիքին հակառակ դիրքորոշում որդեգրեր: ՌԱԿ-ը կարողացավ ամբողջ 75 տարի պահպանել քաղաքական հավասարակշռություն, մեկ կողմից Սփյուռքի զանգվածներին կապված պահել հայրենիքին, նրա վարչակարգին համաձայն չլինելով անգամ, եւ մյուս կողմից տեղական իշխանությունների վստահությունը շահել ու ընդգրկած ռամկավարական սկզբունքներով ՌԱԿ-ը գործից [illegible]ից ի վեր որդեգրած սկզբունքներով, թե վարչակարգերը ժամանակավոր են, սակայն հայրենի պետականությունը պետք է հավերժական պահպանել:

ՌԱԿ-ը կազմակերպեց եւ սատարեց մի շարք ձեռնարկումների, տասնամյակներ շարունակ մինչ ուժ ե դալ Խորհրդային Հայաստանի օժանդակության համար ավաններ կառուցելով, կրթական եւ հասարակական գործունեությունների նպաստելով, զանգվածային հայրենադարձությանը նպաստելով եւ այլն:

Սփյուռքի մեջ ՌԱԿ-ը անվերապահորեն գործակցեց բոլոր այն միությունների հետ, որոնք առողջ հիմքերի վրա էին դրել իրենց ապագայի ծրագրերը, նրանց տրամադրելով իր բոլոր միջոցները, շատ անգամ անտեսելով նույնիսկ ՌԱԿ-ի կազմակերպչական պահանջները: Եվ թեեւ ՌԱԿ-ը տուժեց որպես կուսակցություն, բայց մեծապես օգտվեց հայ ժողովուրդը: Այնուհետեւ դարձավ մեր հավաքական կյանքի գոյատեւման հիմնագույն սյուներից մեկը, որը պահանջում էր անհնար մեծ զոհողություն: Հակառակ նյութական ծայրահեղ դժվարություններին, ՌԱԿ-ը իր գոյության 75 տարիների ընթացքում աշխարհի զանազան շրջաններում պահում է տասնյակ թերթեր, հայերենի կողքին, տեղական լեզուներով եւս միշտ հավատարիմ ռամկավարական սկզբունքներին:

Վերջին տասնամյակում Խորհրդային Միության փլուզումը, Արցախի պահանջատիրությամբ ստեղծված նոր եղեռնի վտանգը, աղետալի երկրաշարժը, Հայաստանի շրջափակումը եւ վերջապես Հայաստանի անկախացումով ստեղծված նոր կացությունները, ինչպես նաեւ նախագահական առաջին եւ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրությունները պահանջեցին կուսակցության բոլոր ուժերի առավելագույն լարումը, կարողանալ այդ

ՌԱԿ 1-ին ընդհ. համագումարի պատգամավորները: Պոլիս 1922 թ.: Մասնակիցների անունները թվագրումով

1. Արամ Ճյումյուշյան 2. Արշակ Ալպոյաճյան 3. դոկտ. Հակոբ Թոփչյան 4. Արշակ Սաֆրաստյան 5. Տիրացու Ա. Տիրիճյան 6. դոկտ. Վ. Ալթունյան 7. Գարեգին Պյուզիկյան 8. Լյութֆի Գյուլյան 9. դոկտ. Ա. Էնֆիեջյան 10. պրոֆ. Սարգիս Անանիկյան 11. դոկտ. Հ. Արոյան 12. Արշակ Պատիկյան 13. Սրապիոն Կեպրեկյան 14. Շավարշ Հակոբյան 15. Արշակ Դարբինյան 16. Յ. Հայլ Երվանդ 17. Օնիկ 18. Մուշեղ արք. Սերոբյան 19. Արամ Ինճիրյան 20. Ավետիս Թերզիբաշյան 21. Վահան Թեքեյան 22. Սիսակ Պետրոսյան

ՌԱԿ-ը եղավ անզիջող ու անհաշտ պաշտպանը ՀԲԸՄ-ի, նրա կազմավորումից մինչեւ այսօր, եւ ամենակարեւորներից մեկը ՌԱԿ-ը թույն կերպով պայքարեց մեր ազգային ամենահիմնական հաստատության, դարերով իր պատմական դերով խարսխված Էջմիածնի քաղաքական սակարկություններին ենթարկելու փորձերի դեմ:

ՌԱԿ-ը զանազան միջոցներով Հայ դատի պահանջատիրության գիտակցությունը վառ պահեց ժողովրդի մեջ, փոխանցելով նոր սերունդներին, աշխատանք տանելով միջազգային հանրությանը ծանոթացնելու, ամեն առիթ օգտագործելով Հայկական հարցը ներկայացնելու աշխարհի ճակատագիրը ղեկավարող պետական գործիչներին: ՌԱԿ-ը երբեք չողոքեց ահաբեկչության եւ բռնարարքների միջոցով Հայկական հարցի արծարծումը, այլ անդադար պահել մեր անժամանցելի արդար դատի գիտակցությունը եւ սպասել պատեհ առիթին:

ՌԱԿ-ի կարեւոր իրագործումներից պետք է համարել Թեքեյան մշակութային միության ստեղծումն ու ամրակայումը հայահոծ կենտրոնների մեջ: Իր մշակութային եւ կրթական կենտրոններում հայ նորահաս սերունդները բռնվեցին ազգային առողջ դաստիարակությամբ եւ խանդավառվեցին ազգային ձգտումներով:

Եվ վերջապես, Սփյուռքի մեջ հայ մամուլի պահպանումը հանդիսացավ ՌԱԿ-ի անխոնջ գործունեություններից մեկը: Մամուլը ճգնաժամային տարիներին, ՌԱԿ-ի ավանդական ողջախոհությամբ ու հավասարակշռված գործունեությամբ, կանգնել նորանկախ պետականության կողքին, միեւնույն ժամանակ Հայաստանի մեջ ստեղծելով եւ արմատացնելով Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցությունը: Այս գործունեությունները պահանջեցին կուսակցության ղեկավարների ու գործիչների, ինչպես դոկտոր Արշավիր Գյունջյանի, Երվանդ Ազատյանի, Վարդան Ուգուրլյանի, Հակոբ Ավետիքյանի, Ռուբեն Թերզյանի, Միհրան Մինասյանի եւ ուրիշների, հաճախակի այցելությունները Հայաստան, հանդիպումներ ունենալու նախագահի, պետական այլ պաշտոնյաների, մտավորականների եւ ՀՌԱԿ-ի «Ազգի» պատասխանատուների հետ, համաձայնելու ծրագրերի իրագործումը եւ ՀՌԱԿ-ի հետ բարոյական փոխադարձ կապեր ստեղծելու եւ գործակից լինելու հարգելով Հայաստանի օրենքները:

Այն հինգ տարիների Կենտրոնական վարչության գործունեությունը եւ նյութական տեղեկատվությունները բարձր գնահատվեցին եւ վավերացվեցին ՌԱԿ-ի 19-րդ Ընդհանուր պատգամավորական ժողովի կողմից, որ գումարվեց 1995 թվականի սեպտեմբերին, Կիպրոսում: Կանխ կալվեր, որ 19-րդ Ընդհանուր պատգամավորական ժողովը լրջորեն զբաղվեր նաեւ Սփյուռքում ՌԱԿ-ի դերի վերասահմանումով, նկատի ունենալով Հայաստանի անկախացումը եւ ՀՌԱԿ-ի գոյությունը, մանավանդ որ այդ մասին տարբեր շրջաններում հստակ նախապատրաստական խորհրդակցական համագումարներ էին կատարվել մտավորական եւ ղեկավար կուսակցականների մասնակցությամբ: Սակայն, Ընդհ. պատգամավորական ժողովը էապես զբաղվեց նոր Կենտրոնական վարչության կազմավորմամբ, որ ժողովից անմիջապես հետո, փոխելով ուղեգիծը ՀՌԱԿ-ի, Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության, «Ազգի» եւ ՌԱԿ-ի նախորդ ղեկավարության նկատմամբ, գործեց Ընդհ. պատգամ. ժողովի ոգուն եւ որոշումներին հակառակ, առաջացնելով ներքին պառակտողական լուրջ կացություն, որ աննախընթաց է ՌԱԿ-ի պատմության մեջ եւ որի ճիշտ գնահատումը թողնում ենք անաչառ պատմաբաններին:

Դոկտոր
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐԶՈՒՄԱՆՅԱՆ
Մոնրեալ

Ռամկավար ազատական կուսակցության 75-րդ տարեդարձը

Ազգապահպանման նախաձեռնումների եւ խիզախության ուղիով

Մկրտիչ Աւետիսեան 1864-1896

Արմենակ Եկարեան 1870-1925

Միհրան Տամատեան 1863-1945

Արշակ Չօպանեան 1872-1954

Վահան Թէքէեան 1878-1945

անդպատասխանատու եւ մեծամոլիկ ամբոխավարութեան» (Արս. Դարբինեան, էջ 181)։

Հենց այս բարձրագույն մտահոգությամբ էր պայմանավորված արմենական մի շարք գործիչների համերաշխ համագործակցությունը հայ ազատագրական շարժման մի շարք ուժերի հետ։ Մասնավորապես Գրիգոր Պեռզիկյանը Բուլղարիայում կազմավորված «Հեղափոխական Միությունը» միավորում է տեղի Արմենական մասնաճյուղի հետ, որի հետեւանքով ստեղծվում է նոր մարմին՝ «Գաղափարակցական Միություն» անունով։ Նորանոր ջանքերով բանակցություններ են տեղի ունենում վերակազմյալ հնչակյանների «Ազգ»-յան թեւի ներկայացուցիչների հետ։ Ի վերջո, 1908 թ. հունվարի 1-ին «Գաղափարական Միության» եւ վերակազմյալ հնչակյանների միավորմամբ հիմնադրվեց «Միացյալ հայ հեղափոխական կազմակերպությունը»։

1908 թ. հուլիսին երիտթուրքական հեղաշրջումից հետո Թուրքիայում առաջ եկավ նոր իրադրություն։ Հայսճի գործիչներ Վ. Թեքեյանը, Հ. Փափազյանը, Վ. Մալեզյանը, Մ. Տամատյանը հղացան եւ մշակեցին Հայ Սահմանադիր Ռամկավար կուսակցության գաղափարն ու ծրագիրը։

1980 թ. հոկտեմբերի 31-ին Ալեքսանդրիայում եւ Կահիրեում «Միացյալ հայ հեղափոխական կազմակերպության» հիման վրա հռչակվում է Հայ Սահմանադիր Ռամկավար կուսակցության կազմությունը։ Դա ժամանակի եւ իշխող հանգամանքների թելադրականն էր։

ՀՍՌԿ-ն լեգալ նպատակամետ գործունեություն ծավալեց արեւմտահայության շրջանում։ Կուսակցության կենտրոնը գտնվում էր Պոլսում։ Սակայն օրեցօր շիկանում էր մթնոլորտը։ Վերահաս առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրյակին ՀՍՌԿ-ի ականավոր ռազմական գործիչները զգալիորեն ուշադրությունը կենտրոնացրեցին արեւմտահայության ինքնապաշտպանության կազմակերպման վրա։

Ադանայի կոտորածից հետո ՀՍՌԿ-ի ղեկավարները սուր քննադատության ենթարկեցին Դաշնակցության բռնած դիրքը, որը առանձին համաձայնություն էր կնքել կառավարող Իթթիհատ վե Թերաքքի կուսակցության հետ։

Երբ միջազգային ասպարեզի վրա նորից քննարկման առարկա դարձավ հայկական հարցը, սահմանադիր ռամկավարները հանդես եկան չափավոր պահանջներով, որոնք հանգում էին օսմանյան ժողովուրդների հետ հայ ազգաբնակչության խաղաղ զարգացման գաղափարին։

«Վան-Տոսպ» պաշտոնաթերթում Սահմանադիր Ռամկավարները 1913 թ. առավել հստակ դիրքորոշում որդեգրեցին հայկական հարցի լուծման ուղղությամբ. «Տվէք հայ ազգին իր քաղաքացիական տարրական իրավունքները, տվէք մեզ մեր կյանքի, գույքի եւ պատվի անձեռնմխելիության սրբազան իրավունքը, տվէք գոհացում մեր այդքան արդար պահանջին»։

Սահմանադիր-Ռամկավար մամուլը առանձնապէս չոգեւորվեց 1914 թ. հունվարի 26-ի համաձայնագրով նախատեսված բարենորոգումների հեռանկարով, քանզի պատմական մոտիկ անցյալը վկայում էր, որ «Մի գուցէ խոշոր հուսախաբություն մըն ալ ներկա ծրագիրն ըլլա եւ օգուտ մը չտալէ զատ մինչեւ իսկ նոր փորձանքներ բանա մեր գլխուն» («Ազգ», թիվ 39, 1914 թ.)։

Շուտով պայթեց Առաջին աշխարհամարտը եւ արեւմտահայության գլխին կախվեց մահացու վտանգը։

ՀՍՌԿ-ի ականավոր գործիչներից շատերը դարձան արեւմտահայերի դիմադրական մարտերի կազմակերպիչներ ու հերոսներ։ 1915 թ. Վանի ապրիլյան հերոսամարտի ղեկավարների շարքում էին սահմանադիր ռամկավարներ Արմենակ Եկարյանն ու Շավարշ Հովիվյանը. ՀՍՌԿ-ի գործիչներ Եսայի Յաղուբյանն ու Պետրոս Տելալյանը խիզախորեն առաջնորդներ հանդիսացան Մուսա լեռան հերոսամարտում։

Պատերազմի ժամանակ ՀՍՌԿ-ն առաջատար դեր խաղաց Հայկական լեգեոնի կազմավորման աշխատանքներում։ Կուսակցության նշանավոր գործիչներից Միհրան Տամատյանը փորձեց վերականգնել հայոց Կիլիկիայի անկախությունը եւ դարձավ անկախ Կիլիկյան պետության միօրյա վարչապետը։

Երբ ավերվեց Արեւմտահայաստանը, ՀՍՌԿ-ի տպագիր օրգաններն ու կենտրոնը տեղափոխվեց Անդրկովկաս։

Թիֆլիսում վերահրատարակվող «Վան-Տոսպ»-ը 1915 թ. հուլիսին կոչ էր անում համայն հայությանը. «Վրեժ։ Այդ է միակ բառը, որ պետք է ոգեւորէ կոտորածէն ազատ մնացող յուրաքանչյուր հայու սիրտը։ Վրեժ՝ մեր մորթոտված եղբայրներուն ու քույրերուն համար, մեր ավերակներուն, մեր արյունի մեջ խեղդված յուրաքանչյուրին համար» («Վան-Տոսպ», 3 հուլիս, 1915 թ.)։ Եթե մինչեւ պատերազմը ՀՍՌԿ-ն չափավոր դիրք էր բռնել, ապա պատերազմի ընթացքում ակտիվ մասնակցություն բերեց հայ կամավորական շարժմանը։

Հայ Սահմանադիր-Ռամկավար կուսակցությունը ակտիվ գործունեություն ծավալեց Հայաստանի առաջին հանրապետության կազմավորման շրջանում։ Ռամկավարներն օգնում էին Հայաստանի վերածննդության հանձնաժողովին, ինչպես նաեւ իրենց ներկայացուցիչներն ունեին Արեւմտահայ խորհրդում։ Թեեւ 1918–20 թթ. պետական իշխանության ղեկը մենիշխան կերպով տանձնել էին դաշնակցականները, որոնց հետ սկզբունքային հարցերում ռամկավարները ունեին բազմաթիվ տարակարծություններ, այնուամենայնիվ, դա ոչնչով չխանգարեց, որպեսզի ՀՍՌԿ-ն բանակցի Անգլիայի պատվիրակների հետ՝ [illegible] օգնություն հայթայթելու Հայաստանի պետության համար, թեեւ Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո այն ձախողվեց։

1920 թ. սեպտեմբերին Պոլսում կայացած կուսակցության երրորդ ընդհանուր պատգամավորական ժողովում Հայ ազգային ազատական միությունը Վահան Թեքեյանի միջնորդով ՀՍՌԿ-ին միավորվելու հայց ներկայացրեց։ Ժողովը Կենտրոնական վարչությանը պարտավորեցրեց իրագործել այդ միավորումը։ 1920 թ. նոյեմբերի 29-ին Հայաստանում հաստատվեցին խորհրդային կարգեր։ Մինչ այդ որոշվել էր կուսակցության Կենտրոնը տեղափոխել Երեւան։ Սակայն Հայաստանի խորհրդայնացումը արգելք է հանդիսանում այդ որոշման իրագործման համար։

ՀՍՌԿ-ն ոչ միայն թշնամաբար չընդունեց Հայաստանի խորհրդայնացման իրողությունը, այլեւ որդեգրեց շատ իրատեսական քաղաքական գիծ։ Կուսակցության 1920 թ. դեկտեմբերի 3-ի շրջաբերականում նշված է, որ «... Ներկա պայմաններում հայերը թուրքերի եւ թաթարների սպառնալիքների տակ իրենց ֆիզիկական գոյությունը, ինչպես նաեւ քաղաքական իրավունքները պահպանելու համար ուրիշ որեւէ կողմից գործնական օգնություն չեն կարող ակնկալել, եթե ոչ միայն Ռուսաստանից»։ Ժամանակը ցույց տվեց քաղաքական այս գծի ճշմարտացիությունը։ Այս ուղեգիծը հետագայում դարձավ ՌԱԿ-ի քաղաքական անփոփոխ հավատամքը։

1920–1921 թթ. հայ իրականության մեջ սրությամբ դրվեց ազգային Ազատական եւ Ռամկավար կուսակցությունների եւ քաղաքական խմբակների միավորման անհրաժեշտությունը։

1919 թ. սեպտեմբերին Հայ ժողովրդական կուսակցության ղեկավարությունը, նկատի ունենալով երկու կուսակցությունների գաղափարախոսական սկզբունքների նույնությունը, հնարավոր է համարում երկու կուսակցությունների միացումը, եւ այդ կարեւոր հարցի շուրջ իրենց ներկայացուցիչ Տիգրան Հախումյանը վարում է բանակցությունները ՀՍՌԿ-ի ղեկավարների հետ։ ՀՍՌԿ-ին միավորվելու ցանկություն էին հայտնել նաեւ վերակազմյալ հնչակյանները։ Վերջիններս 1918–19 թթ. Պոլսում գործում էին «Ազատական» անվան ներքո։ 1921 թ. հոկտեմբերի 1-ին վերակազմյալ հնչակյան (Ազատական) կուսակցությունը պաշտոնապես միավորվեց Սահմանադիր-Ռամկավար կուսակցության հետ։ Ժողովրդական եւ ազատական կազմակերպությունների միավորումը մեկ կուսակցության մեջ պաշտոնական ավարտին հասավ 1921 թ. հոկտեմբերի 25-ին։ Նոր կուսակցությունը կոչվեց Ռամկավար ազատական, որը նույն օրը Պոլսում ազդարարեց իր գոյության մասին։ Սոսկական կամ մեխանիկական միավորում չէր այդ պրոցեսը, այլ միեւնույն հայացքներ դավանող եւ համանման գործելակերպ ունեցող կուսակցական հատվածների օրգանական եւ օրինակելի միաձուլում։

Պատմության հետագա ընթացքը ցույց տվեց միավորված կուսակցության՝ ՌԱԿ-ի ամուր կենսունակությունը եւ բնականոն հարատեւումը։

ՌԱԿ-ին միացավ նաեւ զորավար Անդրանիկի նախաձեռնած «Հայաստանական» շարժումը, որը բաղկացած էր Կովկասում ապաստանած արեւմտահայ փախստական գործիչներից։

ՌԱԿ-ը 1921-1990 թթ. ընթացքում գործելով սփյուռքում, զորավիգ եղավ հայապահպանության անչափ կարեւոր եւ դժվարին գործին, միաժամանակ ուժերի գերագույն ճիգերով հետամուտ լինելով Հայ դատի հետապնդմանը։

ՌԱԿ-ի առաջին ընդհանուր պատգամավորական ժողովը կայացավ 1922 թ. հունիսի 2-ին, Կ. Պոլսում։ Այդ ժողովում ընդունված բանաձեւով ՌԱԿ-ը որոշեց. «Արեւմտյան Հայաստանի Դատը անկախ օրգանով հետապնդելու հետ միասին, աջակցել եւ մեր ուժերը տրամադրել հայկական կառավարությանը, Հայաստանի տնտեսական եւ բարոյական վերածննդությանը»։ Յոթանասուն տարիներ շարունակ ՌԱԿ-ը հավատարիմ մնաց իր ընդունած քաղաքական ուղեգծին, համագործակցություն ծավալելով Խորհրդային Հայաստանի ղեկավար շրջանների, ժողովրդի զանգվածների եւ մտավորականության հետ։

ՌԱԿ-ը գտնելով, որ Խորհրդային Հայաստանում ապահովված է ամենակարեւորը՝ այսինքն հայ ժողովրդի ֆիզիկական գոյությունը, այլեւս սպառնալիքի տակ չէ, պահպանեց բարեկամական կապեր Խորհրդային Հայաստանի կառավարության հետ։ Տասնամյակների ընթացքում ՌԱԿ-ը ձեռնամուխ եղավ բազմաթիվ ու բազմատիպ ազգաշեն ձեռնարկումների իրագործմանը։ Գլխավորապես այդ կուսակցության ջանքերով է նաեւ, որ վերջին յոթանասուն տարիների ընթացքում գոյացավ եւ ամրապնդվեց հայրենիք-սփյուռք կամուրջը, այսինքն գաղթաշխարհը ոչ միայն չմեկուսացվեց Հայաստանից, ոչ միայն հայրենիքի ջերմ հոգեկան ազդակներով գոտեւորվեց սփյուռքահայությունը, այլեւ հայրենակցական եւ մյուս միությունների ջանքերով սատար եղավ Հայաստանում լայն թափ ստացած նոր ավանների կառուցապատմանը։

ՌԱԿ-ի ղեկավարների եւ շարքայինների համառ ճիգերով կազմակերպվեց եւ արդյունավետ բնույթ ստացավ ներգաղթի կազմակերպումը։ Արդեն 1924–25 թթ. ՌԱԿ-ի կենտրոնը, որը այդ տարիներին գտնվում էր Աթենքում, կազմակերպեց հինգ հազարանոց հայոց [illegible] ուղեւորությունը հայրենիք։ ՌԱԿ-ը հետագայում եւս ուժերի գերագույն լարումով զորավիգ եղավ ներգաղթի կազմակերպման գործին։

ՌԱԿ-ի հովանավորությամբ 1947 թ. Բեյրութում ստեղծվեց Թեքեյան մշակութային միությունը, որը շուտով իր մասնաճյուղերը կազմակերպեց բազմաթիվ հայաշատ քաղաքներում։ Արժեքավոր եւ գնահատելի է Թեքեյան մշակութային միության ունեցած կարեւոր ավանդը արտերկրում հայաշունչ ու հայագիր մշակույթը կենդանի ու կենսունակ պահելու գործում։

ՌԱԿ-ի հովանավորությամբ արտասահմանում լույս են տեսնում մի շարք հայկական թերթեր ու հանդեսներ, որոնց դերը եւս զգալի է հայապահպանության գործում։

Սակայն Ռամկավար ազատական կուսակցության ամենակարեւոր դերն ու արժանիքը տասնամյակներ շարունակ Հայ դատի հետեւողական հետապնդումն է։

Հայ դատը գործունեության այն ոլորտն է, որի շուրջն իրենց գործունեությունը համախմբում են ՌԱԿ-ը, ՀՅԴ-ն եւ Սոցիալ-դեմոկրատ Հնչակյան կուսակցությունը։ Հենց այս երեք ազգային ավանդական կուսակցությունների ջանքերով սփյուռքի իրար հաջորդող սերունդների հիշողության մեջ կենդանի մնաց Հայ դատի եւ Հայոց պահանջատիրության գաղափարը։ Ավելին, երբ ԽՍՀՄ-ում երկար ժամանակ արգելված էր եղեռնի թեմայի հիշատակումը, ազգային կուսակցությունները գերագույն ճիգերի շնորհիվ կարողացան մոլորակի ժողովուրդների հիշողության մեջ ամրակայել հայոց ցեղասպանության եւ հայկական պատմական անժամանցելի եւ անուրանալի իրավունքների գաղափարն ու սկզբունքները։ Հայոց ազգային կուսակցությունների անկոտրում ջանքերի շնորհիվ է, որ 1987 թ. հունիսին Եվրախորհրդարանը ընդունեց Հայկական հարցի քաղաքական լուծման մասին բանաձեւը։

Եվ վերջապես 1990 թվականից ՌԱԿ-ը մոբիլիզացնելով իր ուժերն ու կարողությունները նպաստում է հայ ժողովրդի ազատության եւ անկախ պետականության վերականգնմանը իր պատմական հայրենիքի այս փոքրիկ հողակտորի վրա։

ՌԱԿ-ի անցած 75-ամյա ուղին լեցուն է անօրինակ մաքառումների ու ազգաշեն խիզախ ձեռնարկումների հարստությամբ։ ՌԱԿ-ը խորապես ազգային կուսակցություն է, որը իր ոգեղեն ազդակներն ու ուժը ստանում է հայ ժողովրդից, որը սփռված է երկրագնդի բոլոր մայրերում։ Մեր հայրենի մտավորականության պարտքն ու պարտականությունն է ողջ ուժերով սատարել ազգային ավանդական կուսակցությունների վերընձյուղմանը ու զորացմանը մայր հայրենիքում։

ԱՐԱՄ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատող, պատմական գիտությունների թեկնածու

ԱԶԳ

Մշակույթ

– Իմ կարծիքով, խնկական գիտակցությունը չկա, վաղ վաղուց ի վեր: Այն գիտակցությունը, որ վառում է, կեղծ գիտակցություն է: Վերամբարձությունն ինձ խորթ է, մանավանդ որ ամբողջ կյանքում միշտ իրավացի եմ եղել եւ ունեմ միակ ձեւը, որ ինձ սպասում է, երեւանյան հնագույն փողոցներով շրջել: Ինքս ամենամեծ մեղքս համարում եմ այն, որ այդքան տարի ապրեցի առանց գիրք գրելու:

Գոյակյանն ասում էր. «Բանի՝ տար վա ռեժիսոր եմ, չգիտեմ ինչ է ռեժիսուրա, գիտեմ, որ կա թատրոնական գործ, եւ այդ գործը սկսվում է դերասանից: Բոլորդ այստեղ դերասան չեք դառնալու, բայց բոլորդ նախ պետք է սովորեք բեմում գործելու արվեստը»: Ես սա համարում եմ ավելի ճիշտ, քան այսօրվա թատերագիտական ֆակուլտետի գոյությունը:

ծախսատեսներ, որոնք գրում են «տամադեղ», եւ առաջատար դերասաններ, ասենք Աղամյանը, Աբելյանը, Միրանույշը ստացել են շատ քիչ՝ աշխատավարձ մինչեւ 300 ռուբլի ռուբլով: Վերջին դերեր կատարող դերասանները եւ սիրողները ստացել են 10 անգամ պակաս:

Թատրոնները, թատերախմբերը հարկ չեն տվել ցարական իշխանու-

Հենրիկ Հովհաննիսյան. «Ինչ համար թատրոնը 19-րդ դարի արվեստ է»

60-ամյակը արվեստագիտության դոկտոր Հենրիկ Հովհաննիսյանն արժեւորեց կարեւոր մի աշխատությամբ՝ «Հայ թատրոնի պատմություն. 19-րդ դար»: Ծավալուն գրքի նյութն աչքես միայն թատերականի. նրա ուսանողների հարուստությունը չէ: Էջերում գիտականության կարծր կեղեւ չկա, նյութը որեւէ բարձունքից չի թելադրված, այդ է պատճառը, որ գրույցի նման մտերիմ շարադրանքն իր պատմագրության տեսակով ընթերցողի աչքանալը չի սահմանափակում: Գիրք կարդալիս հաճախ չես հիշում հեղինակին: Սա այդ դեմից չէ: Ով մեկ անգամ զրուցել է պրն Հովհաննիսյանի հետ, էջը կարդալիս անընդհատ կզգա հեղինակի ներկայությունը: Մեր զրույցը գրքի առիթով էր, բայց չխաֆցնենք հանդիպել Հենրիկ Հովհաննիսյանին ու հնարավոր այդ պահին ծնված հարցերը մտնում քաղել, հիմնությամբ կլինի Թերթի մեկ հրապարակումն. ավաղ, սահմանններ է գծում սփռված ենք բավարարվել նվազագույնով:

Մինչեւ գրքերը բանավոր պատմել է, ոչ այդ մանրամասնությամբ եւ այդ ծավալով: Դա եղել է դասախոսությունների շարք: Տարակուսել եմ, չեմ ուզեցել գրել մտածելով զաղափարական արգելքների մասին: Ես չէի կարող թատրոնի պատմությունը խամրեցնել 19-րդ դարի հայոց պատմության պատշաճական ընթացքը: 88-ին, երբ ազատագրվեցի զաղափարական կաշկանդումից, շատ արագ գրեցի: Գրեցի այնպես, ինչպես մտածում, տեսնում էի երեւույթները: Երբ անհամեստություն չէ սկզբնական գործը բնութագրելը, իմ գրածում թատրոնի բույր կա: Թատրոնի զգացողությամբ է գրված, կենտրոնում դրված է դերասանը որպես պատմության հերոս:

Թատրոնը մարդկային արվեստ է, մարդու ինքնաճանաչման եւ ինքնաստեղծման արվեստը, եւ դրա կրողը դերասանն է: Ես գրել եմ դերասանի տեսակետից: Իհարկե, այստեղ գտնե դեր է կատարել իմ դերասանական կրթությունը: Բայց ոչ թատերագրությունն է անտեսված, ոչ էլ թատերագիտական միտքը: Թատերագրությունն ամբողջությամբ այստեղ երեւում է եւ դիմանկարներով, եւ պատմության ընթացքի մեջ: Բացի այդ, մինչեւ հիմա գրված հայ թատրոնի պատմության ուսումնասիրություններում թատերագիտական միտքն առանձին հարց չի դարձել: Ես փերթ բոլոր պլանների վերցում տվել եմ նաեւ թատերագիտական միտքը, որոշ դեմքերում դիմանկարների ձեւով, օր. Գրիգոր Արծրունի, Սրապիոն Սրապիոնյան, դարավերջում Շիրվանզադե, Առշակ Չոպանյան:

– Ասում եք Ձեր ուշադրության կենտրոնում դերասանն է: Դերասանական կրթություն ունեք, եւ դա է դեր կատարել: Ձեր կողմից քննադատված դերասանները սիրում են «պաշտպանվել» ով դերասան չի կարողանում դառնալ, թատերագիտությունն է ընտրում: Ի՞նչ կասեք սրան:

– Դա իմաստիմական դատողություն է: Այդպիսի բան եղել է շատերի հետ ծանոթացել եմ ստեղծագործության մեջ, զբաղվել են քննադատությամբ: Նախ ես ստեղծագործության մեջ չեմ մտել, երկրորդ՝ իմ հիմնական զբաղմունքը քննադատությունը չեմ համարում: Քննադատությունը վերջին էտապն է: Իսկ հիմնականը գիտական հետազոտությունն է: Ինչ վերաբերում է իմ դերասան չդառնալուն. Ես որեւէ թատրո՞ն եմ մտել եւ որեւէ դերում ձախողվե՞լ: Ոչ: Ես ավարտել եմ 4 տարի ինստիտուտում եւ եմ գեղարվեստական ուսանող: Համբերի անվան թատրոնում ավարտել եմ գերազանցությամբ դիպլոմով եւ մինչեւ կարող զբաղվել եմ բեմական արվեստով ու պատմությամբ: Ո՞րն է այստեղ ձախողվելը: Ես դասատու ժամանակ էլ զբաղվել եմ այդ մասին: Այն ժամանակ թատրոնական եղել է մեկ ֆակուլտետ դերասանական եւ միշտ է եղել: Իմ դասագիրքը Արմեն

– Ձեր «19-րդ դարի թատրոնը» շարունակություն կգտնի՞:

– Իմ կարծիքով, դրա հոմանման կան անհրաժեշտությունը չկա: Գրված է «XX դարի առաջին կեսամյակի պատմությունը» Լեւոն Հախվերդյանն է գրել: Կա այսպես կոչված «սովետահայ» շրջանի պատմությունը մինչեւ 1965 թիվը: Դրանք ուսումնասիրված շրջաններ են, անկախ նրանից ես ինչ կարծիքի եմ դրանց մասին: Ես մի քիչ ուրիշ հայացք ունեմ թատրոնի վրա, որի հետ կարող են շատերը չհամաձայնել: Ինձ համար թատրոնը 19-րդ դարի արվեստ է, իր բնույթով, իր ոգով, իր տեսակով, իր հասարակական դերով 19-րդ դարի կյանքի կենտրոնում է եղել: Այդպես էլ մնացել է XX դարի առաջին կեսին: Այսօր այդ հասարակական դերը չունի թատրոնը:

– Նախորդ օրը («Ազգը» անդրադարձել է Ժունեւյեկայի տանն անցկացված կլոր սեղանին – Ան. Հ.) թատրոնի խնդրով մտահոգվածների խոսքից պարզ չդարձավ կա՞ թատրոն, չկա՞, մահամե՞րձ է, ներարկմա՞ն կարիք ունի: Դուք էլ մի նախագահությամբ մասնակցեցիք «խոկ միգուցե մեռե՞լ է»: Հոգսը շատ է փող չկա. Սունդուկյան թատրոնի շենքը չի նորոգվում եւ այլն, եւ այլն: Ո՞րն է հայոց թատրոնի ապագան:

– Իմ կարծիքով, միշտ ստեղծվի նոր տիպի թատրոն: Այսօր չի կարելի համառորեն կառչել մնացած օրգանիզմից եւ ուսին կանգնեցնել արհեստականորեն: Դա չի նշանակում, թե չենք կարող թատրոն ունենալ: Ճգնաժամություն կա այն խոսքով, թե ամեն ինչ կախված է տեխնիկական հնարավորությունից, դրամական միջոցներից: Բայց կա ուրիշ նրբություն. ժամանակին չի եղել ոչ տեխնիկան, ոչ էլ տեխնիկական հնարավորություն, բայց հայ թատրոնը եղել է, եղել են դերասաններ եւ մեծ դերասաններ: Պարզապես դա եղել է թատրոնի էությամբ: Հիշեցնեմ, այնտարածված մի նախադասություն, որից մի ժողովրդություն շատ ծիծաղելի է: Թատերախմբերն ունեցել են իրենց գեղեցիկ ավանդական դահլիճ, նկարիչ: Կոմիտասի մեջ եղել են նաեւ մեծ

բյան օրոք, ավել են դահլիճի վարձ: Սա կարեւոր բան է: Իսկ հիմա այս պայմաններում հարկ են տալիս: Ինչ վերաբերում է ռեալական ակադեմիական թատրոն-դահլիճին, շենքի նորոգմանը, ես դա այնքան էլ լուրջ պատճառ չեմ համարում: Այնտեղ կան 3 հսկայական փորձասրահներ, այնպիսի ծավալի, որ Գեւորգ Չաքմոյանը կերազեր այդպիսի դահլիճ ունենալ: Կարելի է բեմադրել այդ ծավալի դահլիճներում, հանդիսատեսների փոքրաքիվ խմբակի համար, թե կազ եւ այն միջավայրի համար (մտավորական եւ մտահոգված շերտ), որ ամեն օր ասում է՝ ինչո՞ւ թատրոնը չի գործում: Թատրոնը չի կարող այսօր այն մասսայականությունն ունենալ, ինչ ունեցել է ժամանակին:

– Ձեր կարծիքով, այսօր ինչպիսի՞ խաղացանկ պիտի պատրաստել, որ հանդիսատեսին գրավի: Դժգոհություն կա՝ դրամաները չի գրվում, մեր թատերագիրները էլ չեն գրում: Բայց Երեւանի բազմաթիվ բեմերում Չեխովն է:

– Հասարակության այն խավը, որ մտահոգված է թատրոնով, նա էլ իր խաղացանկի պահանջն ունի: Որքան նկատում եմ դասականության պահանջ կա մտավորականության մեջ:

– Հանդիսատեսը կգա ո՞ւմ դիտելու: Կա՞ն այն դերասանները, որոնց համար մարդիկ թատրոն կգնան:

– Ես դժվարանում եմ ասել, թե կան, բայց չեմ էլ կարող ասել, թե բոլորովին չկան: Երբ մենք ուշադիր լինենք, փնտրենք, կարող ենք բոլոր թատրոններից հավաքելով կազմել մի հավաքական, երբ, իհարկե, բեմադրիչ ունենանք: Բեմադրիչի խնդիրն է բարդ: Թող ների ինձ իմ ընկերներն ու ծանոթները, ես չեմ տեսնում այն բեմադրիչին, որի շուրջը կարող են դերասանները հավաքվել:

– Իսկ Խորեն Աբրահամյա՞նը...

– Երբ նա ուզենա, լուրջ մտածի, նա կարող է լինել լավագույն բեմադրիչը, երբ ունենա նպատակ, եւ թե, բացի անձնական նպատակներից ունենա թատրոն ստեղծելու նպատակ: Նրա բեմադրությունների մեջ, ինչքան էլ արտասովոր կողմեր տեսել եմ, միշտ կա մի էական ճշմարտություն հիմք: Նա, ի վերջո, ամենաարտիստիկական մարդն է մեր թատերական գործիչների մեջ: Որպես դերասան նա Գուլակյանի ամենամեծ աշակերտներից է: Նրա դպրոցի կողքը: Ես չէի ուզենա, որ այդպես դատավարվեր նրա ճակատագիրը, չէի ուզենա, որ նա իրեն այդպես պահեր: Միշտ մտածել եմ, որ երբ նա չնայի աջուձախ, չուզե նա մողեսն երեւալ, բոլորը հոգեբանական թատրոնի ռեժիսոր կարող է փայլուն լինել: Ես չեմ ուզում նրա գործի «ծովահենային» կողմին անդրադառնալ: Դա ինձ չի հետաքրքրում: Ինձ հետաքրքրում է արվեստի կողմը, չեմ կարծում, թե նա սպառված է:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Թոթովենցի «Երկու սուրը»՝ Արբի Հովհաննիսյանի ընթերցմամբ

Ալֆորվիլի Հայ մշակույթի տան սրահում Համազգայինի «Դիմակի» եւ Հայ թատրոնի ընկերակցության կողմից ներկայացվել է Վահան Թոթովենցի «Երկու սուրը» (1929) հեղինակի ավելի քան տասը թատերգություններից մեկը, տեղեկացնում է «Յառաջի» դեկտեմբեր 17-ի թիվը: Թատերական հետաքրքրությունը պատահական չէ Թոթովենցի մոտ, ողջույնի իր խոսքում բացատրել է խմբի ղեկավար Արբի Հովհաննիսյանը, ով հայտնաբերել եւ բեմականացրել է այդ գործը: Հոդվածագիր Արփի Թոթոյանը ծավալուն անդրադառնում է այդ օրվա ներկայացմանը:

Թոթովենցի հետաքրքրությունը պայմանավորված է եղել Խարբերդի Կեդրոնականի իր ուսուցիչ Թլկատինցու ազդեցությամբ, ասել է պրն Հովհաննիսյանը: Թոթովենցի թատերական գործերը մասամբ են հրատարակվել, իսկ դրանցից «Բաբու-Լոնդոնը» (1932) կոչված է համարվում: «Երկու սուրի» նյութը խորհրդայնացման առաջին օրերի նոր վարչակարգի ու հնի բախումն է: Գլխավոր հերոուհու Մարգարիտի կյանքով է մարմնավորվում հիշյալ ստեղծագործությունը: Նա աղջիկն է եւ քույրը երկու դաշնակցականների, ամուսնացած է մի չեկիստի հետ, որն իրենց նվիրել էր խորհրդային կարգերի հաստատմանը եւ անխնա պայքար էր ծավալում այդ ուղղությամբ: Այդ պայքարն է դրդել նրան սպանել նաեւ կնոջ հորը: Եղբորից տեղեկանալով այդ ճշմարտությանը, Մարգարիտի համար կյանքն անկարելի է դառնում, նա երկու սուրի միջեւ է: Խաղն ավարտվում է ողբերգական վախճանով: Այլուշան սպանում է նաեւ իր կնոջն ու նրա եղբորը: «Երկու սուրը», գրում է «Յառաջը», երկու տարբեր տեսանկյուն է առաջարկում դիտողին: Դրա շնորհիվ 1929-ին շրջիկ մի թատերախումբ այն բեմադրել է Երեւանում, ապա Գյումրիում: Հաջորդ տարի հրատարակվել է առանձին գրքով, ներկայացվել Թիֆլիսում, ապա խաղացանկից հանվել եւ ոչնչացվել են հրատարակության օրինակները: Մինչեւ 96-ը «Երկու սուրը» փակ ֆոնդում արգելված հատորների շարքում է եղել: Այս եւ մյուս թատերգություններով մեզ հեղինակ լինելով, հայաստանցի քննադատների եւ բանասերների կողմից Թոթովենցը չի կարդացվել եւ արժանացել է «թույլ թատերագիր է» գնահատականին, նշել է Արբի Հովհաննիսյանը: Դեկտեմբերի 8-ի ընթերցումին մասնակցել են մեծ թվով դերասաններ: Փորձերը վարել են Արբի Հովհաննիսյանը եւ Ժիրայր Չոլաքյանը: Շարքի հաջորդը, 96-ի վերջին ներկայացումը՝ ընտրված բեմական ընթերցումի համար «Երեւանի մեջ» թատերգությունն է, որը 20-ական թթ. մայրաքաղաքի մասին է, այս անգամ թատերագիր Եղիա Գասպարյանի դիտումով, տեղեկացնում է «Յառաջը»:

Լեւոն Չորյանի ջութակի դպրոցը

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Նրա մանկավարժական գործունեությունը հասուկ գովասանքի է արժանի», ասաց Երեւանի Սայաթ Նովա երաժշտական դպրոցի տնօրեն Պետրոս Հայկազյանը Լեւոն Չորյանի մասին, որն այս հաստատությունում աշխատում է ավելի քան 40 տարի: Հայաստանի ժողովրդական ուսուցիչ[illegible] կոչումի է համարել Լեւոն Չորյանին: Նրա շուրջ քսան աշակերտներ տարբեր ժամանակներում դարձել են ջութակահարների հեղինակավոր մրցույթների հաղթողներ, արժանացել դիպլոմների: Նրանցից ամենաավագը՝ Մովսես Պողոսյանը, որը եղել է համամիութենական մրցույթի առաջին մրցանակակիրը, արժանացել Մոսկվայում կայացած Չայկովսկի միջազգային մրցույթի հեղինակավոր պարգեւներից մեկին, այժմ աշխատում է ԱՄՆ-ի Փիթսբուրգ քաղաքի երաժշտական կենտրոններից մեկում, զբաղվում համերգային գործունեությամբ:

Մասնագետները երաժշտության մեջ երեւույթ են համարում 14-ամյա Հայկ Գազազյանին, որը դարձավ «Մնադենու-95» հանրապետական մրցույթի բացարձակ հաղթող եւ Մեծ մրցանակի դափնեկիր: Հաջողությամբ անցան նաեւ նրա հյուրախաղերը Ֆրանսիայում եւ Բելգիայում:

Զանազան մրցույթների հաղթողներ են Վահագն Արիստակեսյանը եւ Անահիտ Սեյրանյանը, իսկ Զոհրաբ Թադեւոսյանն արժանացել է Դուբնայում կայացած միջազգային պատանեկան մրցույթի բարձր պարգեւին:

Առանձնակի հույսեր ներշնչող իր սաների թվում Լեւոն Չորյանը նշեց Վիլեն Գաբրիելյանին. մանկավարժի կարծիքով, 13-ամյա ջութակահարը (Ա. Գաբրիելյան եւ Ս. Ասլամազյան մրցույթի դիպլոմանտը) հրաշալի տվյալներ ունի առաջնակարգ երաժիշտ դառնալու համար:

Գերմանական պարբերաթերթը հայկական նամականիշերի մասին

Գերմանիայում հրատարակվող «Նամականիշերի աշխարհ» պարբերաթերթն, ըստ «Արեւ» օրաթերթի (Եգիպտոս) տվյալների, վերջերս իր էջերում զետեղել է ցուցակն այն հարյուր երկրների, որոնց նամականիշերն ամենից շատ են սիրված աշխարհում: Այդ ցուցակում Հայաստանը գրավում է 46-րդ տեղը՝ Իսլանդիայից անմիջապես հետո: Պարբերաթերթը նամականիշերի սիրահարներին հանձնարարում է հավաքել Հայաստանի Հանրապետության նամականիշերը, հիշեցնելով, որ ցարդ այդ երկրի կողմից հրապարակ են հանվել շատ գեղեցիկներ, եւ ակնկալվում է, որ առավել գեղեցիկ դրոշմանիշեր շրջանառության մեջ կդրվեն մոտ ապագայում, քանի որ Հայաստանն ունի զանազան երկրներում տարածված հսկայական սփյուռք:

Պարբերաթերթն ընդհանուր տեղեկություններ է տվել նաեւ Հայաստանի մասին, նշելով, որ այդ երկիրն ամենածանոթն է իրենց՝ նախկին խորհրդային Միության երկրների մեջ:

Հ. Օ.

Աջանին Կաննի կինոփառատոնի ժյուրիի նախագահ

Կաննի միջազգային կինոփառատոնի կազմակերպիչների հաղորդման համաձայն, առաջիկա մայիսի 7–18 ֆրանսիական ռիվիերայում՝ Կաննում տեղի ունենալիք 50-րդ կինոփառատոնի ժյուրիի նախագահ է լինելու ֆրանսիացի գեղանի կինոաստղ Իզաբել Աջանին, որի հեղինակությունը մեծապես աճեց «Մարգո թագուհին» ֆիլմի դերակատարումից հետո: Այս տարի նա երեւաց ամերիկացի Ջերոմ Աբրուինի կողմից «Դիվայինները» հայտնի դետեկտիվ ֆիլմի վերապատրաստված տարբերակում:

Կաննում Աջանին երկու անգամ արժանացել է լավագույն դերասանուհու մրցանակին: Անցյալում Կաննի ժյուրիի նախագահներ են եղել Ֆրենսիս Ֆորդ Կոպոլան, Քլինթ Իսթվուդը, Ժաննա Մորոն, Ժերար Դեպարդյեն:

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Պիտեր Շիլտոն. «Կխաղամ մինչեւ 64 տարեկանս»

Համբաւաւոր դարպասապահը 1000-րդ հանդիպումն անցկացրեց Անգլիայի առաջնութիւններում

Ֆուտբոլի տարեգրութեան ամենավառ աստղերից մեկը Պիտեր Շիլտոնը իր մարզական կենսագրութեան նոր ուղենիշի հասավ: Այս կիրակի 47-ամյա դարպասապահը, որ խաղացել է աշխարհի գլխավոր մարզաբեմերում եւ դեռ մտադիր չէ ֆուտբոլային կարիերան ավարտել, մասնակցեց Անգլիայի առաջնութիւններում իր 1000-րդ խաղին:

«Լեյտոն Օրիենտ» ակումբը, որ Շիլտոնն այժմ ներկայացնում է, ունի «մոխրոտիկի» կարգավիճակ: Ակումբի Լոնդոնի արեւելյան մասում գտնվող մարզադաշտը տեղավորում է միայն 12573 հանդիսական: Եվրոպայի եւ Լատինական Ամերիկայի խոշոր մարզադաշտերի, որտեղ Շիլտոնը փայլել է, միայն մեկ տասներորդը: «Լեյտոնի» հակառակորդները՝ «Բրայտոնը» եւ «Հուլ Ալբիոնը» Անգլիայի ամենացածրակարգ թիմերն են, որոնց գոյութիւնը նույնիսկ վտանգի տակ է:

Պիտեր Լեսլի Շիլտոն: Նրա հետ նույն թիմում խաղացած դաշտայինները ասում են, որ իրենց երեւում միշտ զգում էին դարպասապահի խանդավառութիւնը եւ ցասման տրոփյունը, խաղը կառավարողի ունակութիւնը: Խաղի ժամանակ Շիլտոնը կարծես մի միջանկյալ մարդ լինէր, որը բարձր արագութեամբ պլանում էր փոքրիկ տղայի երազանքի մարզական ավյունի ներգործությամբ: Նա երբեք չի եղել ամենամեծը, կամ էլ ամենալավը երբ համեմատենք լեգենդար Լեւ Յաշինի ակնածանք առաջացնող «վայրագութեանը»: Ոչ էլ նա աշխարհի ամենահաստատակամ դարպասապահն էր:

Այս ամենը Շիլտոնը հանդուրժում էր եւ համբերութեամբ տանում, մինչեւ դառնում էր ֆիզիկապես անհնար: Եվ երբ գալիս էր պահը, նա ոխակի է դիմում, հարվածի տակ դնում իր հեղինակութիւնը, ամբողջովին իրեն է նվիրում մարմնով ու հոգին պաշտպանելով ֆուտբոլի դաշտի ամենապատասխանատու հատվածը:

Ըստ էության, Շիլտոնը առաջնակարգ մարզիկ է, սակայն չի խորշում «զվարճանալ» նաեւ ցածրակարգ ֆուտբոլիստների հետ, եւ ինչպես Կաստրին Հեփբրնն է մի անգամ ասել, այդ դեպքում նա «իր այլասերվածութիւնն է փոխանցում մյուսներին»:

Վերջին հաշվով, Շիլտոնը 1125 անգամ է հայտնվել խաղադաշտում՝ ներառյալ Անգլիայի հավաքականի կազմում խաղացած 125 խաղը: Նա ունի ֆուտբոլային իր երկարակեցութիւնը արդարացնող բազմաթիվ բացատրութիւններ, որոնք ի վերջո հանգում են հետեւյալին. «Երբ դու մեծանում ես, ինչ-որ բան կարգավորում է քեզ, որ շարունակես առաջ հնարավոր է երկար: Խաղակոչիկը մեխին կախելու մտադրութիւն չունեմ, երբ մարդը զգում է, որ դեռ հնարավորութիւններ ունի, ապա դժար է զբաղվի իր գործով: Իսկ ես միշտ հաճույք եմ զգացել խաղից»: Միշտ, եւ այս դեպքում առանց չափազանցութեան:

Շիլտոնը 9 տարեկան էր, երբ մտադրվեց աշխարհի լավագույն դարպասապահը դառնալ: Ըստ չանցած նա արդեն մարզվում էր: Մարմինը ուղղելու վարժութիւններում մայրն էր նրան օգնում. տղան կախվում էր բազրիքից, իսկ մայրը ձգում էր նրա ոտնաթաթերից:

«Լեյսթեր Սիթի» ակումբը, որտեղ ի դեռ խաղացել է Պելեի կողմից աշխարհի լավագույն դարպասապահ ընտրված Գորդոն Բենքսը, Շիլտոնին հրավիրեց 10 տարեկանում, նրան տվեց անվճար սնունդ: Ակումբը նրան ներկայացրեց Ջոկ Սկոթին, որը ընտրեց մարմնամարզութեամբ մարմինն ուժեղացնող տղայի «մոլեգնութիւնը»:

Շիլտոնը արդեն սկսել էր զբաղվել ուսմունքներով: «Դա ակտիվ եմ դարձնել, երբ արդեն հոգնած ես: Այն պահանջում է ակնթարթային կողմնորոշում եւ վայրկենական հակազդեցություն, այսպես շառաչյունով վայր կընկնես»: Շիլտոնի ամբողջ հասակը 6 ֆուտանոց (1 մ 80 սմ) եւ 196 ֆունտանոց (89 կգ) մարմինը հնարավորին չափ պատրաստվածութեան եւ ուժեղացման դառնում էր: «Ես մտադիր եմ անպարտելի դառնալ», հայտարարեց նա:

Ժամանակի ընթացքում Շիլտոնը հասավ այդ արդյունքին:

Նա երբեք կողից չէր խաղում. սակայն իր առջեւ ստեղծում էր անխոցելիութեան զգացում: Խաղում եղած իր 130000 ժամերի ընթացքում նրա մտադրութիւնը հակառակորդների հնարավորութիւնները փոքրացնելն էր, ախոյան թիմի հարձակվողներին միայն «վախեցնելը»:

1990-ի աշխարհի առաջնութիւնից հետո Պիտեր Շիլտոնը ստանձնեց թիմի կառավարչի պարտականութիւնները: Այս փոփոխութեան ինչ-որ պահի ընթացքում Շիլտոնի անձնական կյանքը կորցրեց իր ծանրութեան կենտրոնը: Նա ամբողջովին ներգրավվեց մոլեխաղերի մեջ, որը ցնցեց ամեն մի հետեւակ եւ պատճառ դարձավ մի լրջագույն դրամական պարտքի. չնայած այժմ նա ավելի կարիք ունի բոլոր ծախսերի հատուցման, քան նրան, ինչ մարզադաշտ են բերում իր հանդիսականները, որոնք եկել էին «Բրիսբեյն Ռոադ» մարզադաշտ, առանձնացրեցին իրենց հավատարմութիւնը Շիլտոնին, որն այս խաղի առաջին «ցուցանակն» էր:

«Մենք մտադիր ենք փոխել «Բիրպլի» «Երբ ես 64 տարեկան եմ» հանրահայտ երգի առաջին բառերը, ասում է «Լեյտոն Օրիենտի» նախագահ Բարրի Հիրնը: Պիտերը կարծում է, որ մինչեւ այդ տարիքը խաղալու է», ինչը ըստ հավանական է:

Ա.Մ.

ՄԱՐՏԱՐՎԵՍՏ

Արմեն Նազարյանը նվաճում է Եվրոպայի մարզաւերների համակրանքը

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Օլիմպիադայից հետո ընկած ժամանակաշրջանը զուր չվատնեց Ատլանտայի չեմպիոն, 1996 թ. Հայաստանի լավագույն մարզիկ Արմեն Նազարյանը: Վերջին երեք ամիսներին, նա նախնական պայմանավորվածութեան համաձայն, մարզվում էր Բուլղարիայում: Առաջնային դարձնելով հիմնական նպատակն էր վերականգնել ուժերը, բուժել վնասվածքները եւ, պարզապես, լավ մարզավիճակ պահպանել: Ինչ վերաբերում է վերջինին, ապա դա Արմենին լիովին հաջողվեց: Սոֆիայի «Վիտեխ» ակումբի կազմում մեր անվանի հայրենակիցը մասնակցեց հունա-հռոմեական ոճի ըմբշամարտի Եվրոպայի գավաթի խաղարկութեանը, որը վիճարկվում էր Հին աշխարհամասի տարբեր երկրների ակումբների միջեւ: Մրցակարգի համաձայն, թիմերը մրցում էին սեփական մրցասպարեզում եւ հյուրընկալվելիս: Նշենք, որ «Վիտեխի» մարզիչն էր նախկին ԽՍՀՄ ազգային հավաքականի ավագ մարզիչ Գենադի Սապունովը: Նրա սաները, հաղթելով Ֆրանսիայի, Հարավսլավիայի եւ Ռումինիայի ակումբներին, դուրս եկան եզրափակիչ: Այստեղ նրանց էր սպասում Ռուսաստանի մայրաքաղաքի «Մոսկվիչ» թիմը: Հաժառ պայքարում մոսկվացիները առավել ուժեղ գտնվեցին: Սակայն հանուն արդարութեան նշենք, որ բուլղարական թիմի պարտութիւնում մեղքի իր բաժինը չունէր Արմեն Նազարյանը: Մրցաշարում անցկացված բոլոր 6 գոտեմարտերում նա գերազանցեց մինչեւ 52 կգ քաշային կարգի իր բոլոր մրցակիցներին: Սա եւս յուրօրինակ նվաճում է: Այնպես որ, լրիվ իրավունքով կարող ենք ասել. «Հաղթանակդ շնորհավոր, Արմեն»:

Էլի մեկ զոհ...

Բելգիայում տեղական մրցութային խախտեց «Անդերլեխտ» ֆուտբոլիստ Ժիլ դը Բիլդի արարքը: Երկրի առաջնութեան խաղում նա դաժան հարված հասցրեց «Այսս» ակումբի խաղացող Կրիս Պարտելին, որը 11 մետրանոց հարվածի խրացումից առաջ փորձեց կասեցնել դե Բիլդի ներխուժումը տուգանային հրապարակ: Համակցված պատասխանը բռնցքամարտիկի էր արժանի: Հար վածից հետո խոցված մրցակիցը հիվանդանոց հասցվեց քթի եւ այտոսկրի կոտրվածքներով: Այժմ Ֆլանդրյան տների նախարարին բելգիացիները խստորեն դատապարտում են «Անդերլեխտի» ֆուտբոլիստի արարքը: Իսկ կանաչ խաղադաշտերի օրինապահները մտադիր են գործը դատարան ուղարկել: Ժիլ դը Բիլդի նկատմամբ քրեական գործ է հարուցվել եւ բացառված չէ, որ նա իր մարզական կարիերան ավարտի բանտում: Չափազանց հաճախ են վերջերս քրեր կոտրվում եվրոպական ֆուտբոլում:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հարավային Ամերիկայում եւս մրցաշրջանն ավարտվեց

Բրազիլիայի Պորտու Ալեգրի քաղաքում տոնախմբութիւն է: Տեղական «Գրեմիո» ակումբը դարձավ Բրազիլիայի ֆուտբոլի առաջնութեան հաղթող: «Պորտուգեզայի» դեմ վճռական խաղի ելքը որոշեցին Պաուլո Մունյեսի եւ Այլտոնի խփած գնդակները, թեեւ առաջին մրցամարտը «Գրեմիոն» տանուլ էր տվել (0-2): Նախնական մրցաշարում Պորտու Ալեգրիի թիմը ավելի բարձր տեղ էր գրավել, քան «Պորտուգեզան»: Իսկ Արգենտինայում, հաղթելով «Վելես Սարսֆիլդին» 3-0 հաշվով, «Ռիվեր Պլեյտը» ժամկետից շուտ դարձավ ազգային առաջնութեան առաջին կեսի՝ «Տրոֆեա ապերտուրայի» հաղթող:

Ավստրալուհիները Հնդկաստանում շահեցին Գանդիի գավաթը

Հնդկաստանում ավարտվեց այս երկրի նախկին նախագահ, տասը տարի առաջ ողբերգական պատահարի զոհ դարձած Ինդիրա Գանդիի անվան մականախաղի գավաթի խաղարկութիւնը: Եզրափակիչում պատվավոր մրցանակը խաղարկեցին Ավստրալիայի եւ Հարավային Կորեայի ընտրանիները: Օլիմպիական չեմպիոնուհիները՝ ավստրալուհիները ուժեղ գտնվեցին եւ հաղթեցին 6-2 հաշվով:

Ողբերգական միջադեպներ մրցասպարեզներում

Անցած հանգստյան օրերը աչքի ընկան մարզական միջոցառումների ժամանակ տեղի ունեցած ողբերգական միջադեպերով: Հոնկոնգում կայացած ձիարշավի մրցումներում նժույգներից մեկը, չդիմանալով պայքարի լարվածութեանը, մի կողմ նետվեց եւ ոչ միայն բախվեց արգելափակոցին, այլեւ զուգահեռ ընթացող «հարեւանուհուն»: Արդյունքում, ձիավորներ Ֆրենկի Դեւոռիզը եւ Ջեյմի Սուլանոսը հիվանդանոց տեղափոխվեցին տարբեր աստիճանի մարմնական վնասվածքներով: Իսկ Ինդոնեզիայում, բադմինտոնի մրցամարտի ժամանակ երկրպագուներն այն աստիճան էին բորբոքվել, որ տեղացի մարզական լուսանկարիչներից մեկի սիրտը չդիմացավ լարվածութեանը: Տուժածին շտապ օգնութիւն ցույց տալու նպատակով մրցաշարի կազմակերպիչները ստիպված էին ժամանակավոր ընդհատել հանդիպումը:

Տայսոնը հրաժարվեց մարզել Թայսոնին

Ծանր քաշում բռնցքամարտի աշխարհի էքս-չեմպիոն Մայք Թայսոնին չհաջողվեց փոխել մարզիչին: Հայտնի մարզիչ Էմանուել Ստյուարդը հրաժարվեց նրա հետ աշխատելու առաջարկից եւ նույնիսկ չհետաքրքրվեց գործարքի ֆինանսական կողմով: Նա բացատրեց իր որոշումը նրանով, որ չի ուզում բաժանվել Լեննոքս Լյուիսից, որին մարզում է ներկայումս:

ԱՍՏՂԵՐ

Արգենտինացիները աստվածացնում են Դիեգո Մարադոնային

Արգենտինայում ֆուտբոլասերները դժգոհ են երկրի գլխավոր թիմի եղյուքներից աշխարհի առաջնութեան ընտրական մրցաշարում: Մեխիկոյում կայացած համաշխարհային ֆուտբոլի փառատոնում տարած հաղթանակի 10-ամյակին, Արգենտինայի հավաքականի անհաջող խաղը ստիպում է շատ մարզասերների չմտածել այսօրվա ծանր ազգամաղի մասին եւ սրտախառնութեամբ հիշել 1986 թ. հաղթանակը: Իսկ այն ժամանակ փայլում էր Դիեգո Մարադոնան: Արգենտինայի թիմի ավագի խաղը գրավեց միլիոնավոր երկրպագուների, եւ նրան սկսեցին «հանրահայտ» անվանել: Իսկ հանրահայտ մարդկանց շատ միջադեպեր են ներում: Այսպես, Մարադոնային ներեցին Անգլիայի հավաքականի դարպասը ձեռքով խփած գոլը: Այսօր Մարադոնայի այդ արարքը ֆուտբոլասերները անվանում են «մեծ խաղացողի փոքր շարաճճիութիւններ» եւ իրենց երախտապարտութիւնն են հայտնում Դիեգոյին «տիեզերական» խաղի համար:

ՏԱՐԱԾՔ

Կոֆի Անանը պահանջում է ՄԱԿ-ի 23 բարձրաստիճան պաշտոնյաների հեռացումը

24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RFI. Կոֆի Անանը, որը 97 թվականի հունվարի 1-ից կստանձնի ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի պաշտոնը, անցած շաբաթ օրը գրավոր ձեւով պահանջեց ՄԱԿ-ի բարձրաստիճան 23 պաշտոնյաների, այդ թվում նաեւ գլխավոր քարտուղարի մի քանի տեղակալների ու օգնականների հեռացումը: Հեռացումը չի վերաբերի ՄԱԿ-ի տեղերում գտնվող ներկայացուցիչներին, ինչպես նաեւ այն պաշտոնյաներին, որոնց պարտականությունների թվին էին պատկանում խաղաղարար գործողությունների կազմակերպումը: Արեւմտյան մեկնաբանները ընդգծում են, որ նման գրավոր ձեւով արված հեռացումները, որոնք հնարավորություն կտան Կոֆի Անանին ինքնուրույն կերպով որոշել, թե կոնկրետ ով պետք է հեռանա իր պաշտոնից, առաջին անգամ են արվում: Մինչ այժմ, հերթական գլխավոր քարտուղարի մանդատի ավարտից հետո նրա մերձակա օգնականներն էլ էին պաշտոնաթող լինում:

Թուրքիայի բանակը՝ Աթաթուրքի սկզբունքների ջերմեռանդ պաշտպան

Թուրքիայի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ, բանակի գեներալ Իսմայիլ Հաքքը Քարադայըն Եվրոպայում ապրող թուրքերի համար հրատարակվող «Անադոլու» հանդեսին տված հարցազրույցում ասել է, որ «Վերջին ժամանակներս որոշ ուժեր Թուրքիայում ազատականության եւ աշխարհիկ կառուցվածքի գոյությանը վտանգ սպառնալու վերաբերյալ կեղծ լուրեր տարածելով ջանում են ներկայիս ժողովրդավարական ու աշխարհիկ կառուցվածքը փոխել եւ այդպիսով երկիրը տանել դեպի մութ միջնադար»: «...Նման ձեռնարկումը թուրք ժողովրդի եւ նրա անբաժանելի մասը կազմող զինված ուժերի կողմից անընդունելի է: Աթաթուրքի ստեղծած հանրապետությունը նրա սկզբունքներով հավիտյանս կշարունակի իր գոյությունը»:

Գ. Ջ.

Դեկտեմբերի 31-ից Թուրքիայում «բազմազգ ուժերը» չե՞ն լինի

Վարչապետ Ն. Էրբաքանը Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի քննարկմանը ներկայացրեց «բազմազգ ուժերի» ներկայությունը դեկտեմբերի 31-ից սահմանափակելու Նախարարների կաբինետի որոշումը: Հայտնի է, որ 1991 թվականից ԱՄՆ-ի, Անգլիայի եւ Ֆրանսիայի մասնակցությամբ գործող «բազմազգ ուժերը» գտնվում են Թուրքիայում եւ անհրաժեշտության դեպքում իրականացնում համատեղ ռազմական գործողություններ:

Գ. Ջ.

Ջոհար Դուդաեւին հետմահու շնորհվեց գեներալիսիմուսի կոչում

24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, VOA. Չեչնիայի օրենսդիրները հաստատեցին անջատողական առաջնորդ Ջոհար Դուդաեւի թանգարանի կառուցման ծրագիրը, որտեղ կցուցադրվեն նրա համազգեստները, շքանշանները, անձնական իրերը եւ ուրիշ ցուցանմուշներ: Չեչնիայի խորհրդարանը քվեարկեց նաեւ Դուդաեւին հետմահու գեներալիսիմուսի զինվորական կոչում շնորհելու օգտին:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ ննջասենյակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել

27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

Avant Garde Boutique

Խանութն առաջարկում է կանանցի և տղամարդու հագուստի և աքսեսուարների հարուստ տեսականի

ՄԱՆՈՐՅԱ ԿԱՆԳԱՌ* Զեղչ գներով 5-15%

GIORGIO ARMANI Իտալիա
LAURENT CHARLES Ֆրանսիա
STEFANO Ֆրանսիա
DIESEL Իտալիա
LONGINES Շվեյցարիա
DUPONT Ֆրանսիա

ԱՄԵՆԱՑԱԾՐ ԳՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

Սպասում ենք Ձեզ: Ամեն օր ժամը 10-ից 19 հետեւյալ հասցեով.

Մ. Բաղրամյան պող. 58, հեռ. 27-29-03

«Լիմուզիններ», «Ֆորդ» միկրոավտոբուս եւ այլ մեքենաներ ցանկացած պահին, ցանկացած առիթով

Կազմակերպական հոգսեր՝ հյուրերի ընդունման, հարսանեկան ծիսակատարության, ծննդի, կնունքի, հուղարկավորության ժամանակ, նաեւ տեսանկարահանում, նվագախումբ

Թե ուրախության և թե տխրության պահին

«Լիմուզին սերվիսը»

միշտ ձեր կողքին է

Մեր հասցեն՝ Բաղրամյան 1

Հեռ. 58 96 38

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Արաբկիր փողոցում

ՀԵՌԱԽՈՍՆԵՐ՝

25-11-87, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռախոսներ՝

58-18-41, 52-30-56

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդունվում են ֆեների եւ միքսերների կապիտալ վերանորոգման պատվերներ:

ՀԵՌ.՝ 22-15-74

ABSC Armenian Business Support Center

ԱՊՀ - ՊԱՐՏՆԵՆԱՐԻԱՏ

20-21 փետրվարի, 1997 թ., Մոսկվա

Եվրոպական Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ կազմակերպվող «ԱՊՀ-Պարտնենարիատ» առաջին գործարար համաժողովը հրավիրում է Հայաստանի գործարարներին (արտադրության, ծառայությունների և այլ ոլորտներ), որոնք ցանկանում են գործընկերներ գտնել մասնակցելու միջոցառմանը, որը կկայանա Մոսկվայում, 1997թ. փետրվարի 20-21-ը:

Հայաստանի պատվիրակության մասնակցությունը մասնակիորեն ֆինանսավորում է Եվրոմիության Տասիս ծրագիրը:

Պատվիրակների նախնական ընտրությանը մասնակցել ցանկացողները կարող են մինչև 1997թ. հունվարի 15-ը աշխատանքային օրերին, ժամը 9⁰⁰-18⁰⁰-ը դիմել Հայաստանի Ձեռներեցության Աջակցման Կենտրոնի (ABSC) գրասենյակ Պուշկինի 12 հասցեով:

Հեռախոսներ 52-82-79, 22-16-15, 22-21-45, 151 934, 71-82

Հայաստանի Ձեռներեցության Աջակցման Կենտրոնը (ABSC) աջակցում է հանրապետության ձեռնարկություններին արտասահմանյան գործընկերների որոնման բնագավառում, կազմակերպում է մարքեթինգային հետազոտություններ Հայաստանում և արտասահմանում, խորհրդատվություն է տրամադրում արտաքին առևտրի կազմակերպման հարցերի շուրջ, պատրաստում է բիզնես-ծրագրեր, ինվեստիցիոն նախագծեր, կազմակերպում է մենեջմենթի և մարքեթինգի դասընթացներ: ABSC-ին Եվրոմիության Տասիս տեխնիկական օգնության ծրագրի շրջանակներում իրականացնում է Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկություններին մասնագիտական օգնության տրամադրման ծրագիրը:

«ԱՅԱՔՍ»

ՖԻՐՄԱՆ ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է ԱՄԱՆՈՐՅԱ ՏՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԻՊՐՈՍ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 21-ԻՑ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 4-Ը ԵՎ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-ԻՑ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 4-Ը

**** հյուրանոցներ բոլոր հարմարություններով Հրաշալի Միջերկրական ծովափ հաճելի ժամանց բոլոր տարիքների համար

ԱՄԵՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ «ԱՅԱՔՍ»-Ը ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է

ՀԱԼԵՊ-ԲԵՅՐՈՒԹ

7-օրյա հանգիստ, որտեղ դուք կպատվիրվեք բարձրակարգ հյուրանոցներով, սննդով՝ 2 անգամ

Ֆիրման ձեզ ցանկանում է հաճելի ժամանց եւ շահավետ գնումներ

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 538845, 531573

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

Տպաքանակը 4000